

KAROLINA GÓRECKA

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

CEREMONIE WRĘCZENIA OSCARÓW W LATACH 2021–2023 W POLSKICH PRZEKAZACH MEDIALNYCH ASPEKTY ARTYSTYCZNE, SPOŁECZNE, POLITYCZNE

1. Wprowadzenie. 2. Nagroda Akademii Filmowej. Historia i fenomen. 3. Polskie Oscary.
4. Współczesne Oscary oczami mediów

Słowa kluczowe: Amerykańska Akademia Filmowa, Oscary, ceremonia wręczenia Oscarów, przekaz medialny, Hollywood, kinematografia

1. WPROWADZENIE

W artykule podjęto analizę historii powstania Amerykańskiej Akademii Filmowej, jej powiązania z Polską oraz przedstawiono opis uroczystości wręczenia filmowej nagrody na przykładzie ostatnich kilku lat. Podjęto próbę udowodnienia, skąd wziął się pomysł założenia akademii odpowiedzialnej za ceremonie wręczenia Oscarów, jaki wpływ ma ta nagroda na świat kinematografii oraz jakie powiązania ma z Polską, a także w jaki sposób nasze media opisują uroczystość i na co zwracają uwagę, oceniając przebieg całej gali. Badając polskie przekazy medialne, posłużono się metodą analizy zawartości. Autorka pracy podjęła próbę odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Czy Oscary to popularny temat wśród polskich dzienników i tygodników, na jakie aspekty dziennikarze zwracają największą uwagę, czy wątki związane z wyrazem artystycznym, z problemami politycznymi i społecznymi prezentowanymi na gali są opisywane przez media? Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej części wyjaśniono, czym są Oscary, przedstawiono historię powstania Hollywood, Akademii Filmowej oraz opisano, jak wyglądały początki kina w Stanach Zjednoczonych. Przedstawiono założycieli amerykańskiej organizacji, zaprezentowano przebieg pierwszej gali Oscarów oraz jej laureatów, a także scharakteryzowano genezę powstania złotej statuetki.

W drugiej części artykułu opisano, które filmy z naszego kraju uzyskały nominację do amerykańskiej nagrody, analizując przy tym, jak opiniowały to media w kraju. Wskazano Polaków, którzy swoją twórczość rozwijali poza granicami

ojczyzny, a dzięki zagranicznym produkcjom zostali docenieni przez Akademię. Prześladowano też, jak polskie dzienniki i tygodniki komentowały polskie nominacje do Nagrody Oscara. Na potrzeby pracy skorzystano głównie z największych i najpopularniejszych gazet w Polsce, które najczęściej i najdokładniej opiniowały wyniki amerykańskiej gali, tzn. „Polityka”, „Wprost”, „Rzeczpospolita” oraz „Gazeta Wyborcza”.

W części trzeciej bardziej szczegółowo zwrócono uwagę na tematy poruszane na ceremoniach wręczenia Oscarów w latach 2021–2023. Wskazano m.in., na jakie aspekty artystyczne i wizualne polskie dzienniki i tygodniki zwracały największą uwagę. Wybrany przedział czasowy uzasadniony jest wyjątkową sytuacją na świecie. W 2021 r. odbyła się 93. ceremonia wręczenia Oscarów, która początkowo została przesunięta z powodu globalnej pandemii koronawirusa. Gala diametralnie różniła się od poprzednich edycji – była w innym miejscu, ograniczono liczbę gości oraz występów. W kolejnym roku niektóre obostrzenia nadal musiały być przestrzegane, jednak pandemia nie odgrywała tak znaczącej roli, ponieważ 94. ceremonia odbyła się w cieniu wojny w Ukrainie. Gala ta została także zapamiętana przez bójkę między komikiem Chrisem Rockiem a aktorem Willem Smithem. W 2023 r. jubileuszowa 95. gala Oscarów najbardziej przypominała tradycyjne rozdanie nagród, dlatego stanowi dobre porównanie względem poprzednich dwóch uroczystości.

2. NAGRODA AKADEMII FILMOWEJ. HISTORIA I FENOMEN

Oscar to najsłynniejsza, a zarazem najstarsza nagroda filmowa świata, wręczana co roku przez filmowców zrzeszonych w Amerykańskiej Akademii Sztuki i Wiedzy Filmowej. Jest przyznawana za wybitne osiągnięcia twórcze w minionym roku¹. Jednak Oscar nie od początku był Oscarem. W 1927 r. zrodziła się idea powstania hollywoodzkiej Akademii Filmowej. Jednym z twórców pomysłu był Louis Burt Mayer, szef jednej z największych amerykańskich wytwórni Metro-Goldwyn-Mayer. Razem z popularnym aktorem Conradem Nagem, reżyserem Fredem Niblo i liderem Związku Producentów Filmowych Fredem Beetsonek stworzył scentralizowaną organizację, która miała zajmować się promocją filmów oraz negocjacjami ze związkami zawodowymi. Powodem powstania Akademii, były paradoksalnie chęć zaprezentowania potęgi hollywoodzkich produkcji filmowych, a zarazem poczucie zagrożenia². Wynikało ono z coraz to częstszych głosów oburzenia wśród licznych amerykańskich grup konserwatystów wobec kinematografii. Ich zdaniem produkcje filmowe w latach dwudziestych i trzydziestych XX w. były zbyt kontrowersyjne. Swoje niezadowolenie wyrażały także grupy religijne, wskazując na skandaliczne zachowania gwiazd w stolicy filmu³.

¹ A. Krakowski, *Polskie Oscary. Co, kto, ile, jak i dlaczego?*, Warszawa 2021, 9.

² M. Hendrykowski, *Historia filmowego Oscara*, Warszawa 1988, 18.

³ J.B., *Oscary obchodzą 94. urodziny. Jak wyglądały początki tego wielkiego święta kina?*, <https://www.polskieradio.pl/39/156/artykul/2957174,oscary-obchodza-94-urodziny-jak-wygladaly-poczatki-tego-wielkiego-swietka-kina> (dostęp: 25.10.2023).

Potęga Hollywoodu przypada na lata dwudzieste XX w., które znane są jako „złota era Hollywood”. Znaczący wpływ na to określenie ma pojawienie się dźwięku w filmach, czyli schyłkiem kina niemego. W 1927 r. na ekranach pokazano film *Śpiewak jazzbandu*, który został powszechnie uznany za pierwszy film dźwiękowy w historii kina. Jego produkcją zajęła się jedna z największych amerykańskich wytwórni filmowych Warner Brothers. Razem z Paramount, Twentieth Century-Fox, Metro-Goldwyn-Mayer i R.K.O Pictures należała ona do Wielkiej Piątki wytwórni w Hollywood. Wspólnie z Małą Trójką – Universal, Columbia i United Artists sprawowały rządy nad światową stolicą kinematografii. Historycy filmu wskazują, że w 1928 r. amerykańskie filmy stanowiły około 85% wszystkich produkcji na ekranach kinowych. Do 1939 r. hegemonia hollywoodzkich dzieł zmniejszyła się do 65%, jednak jeszcze długo amerykańskie wytwórnie filmowe będą dominować na światowym rynku. Akademia Filmowa miała za zadanie umocnić prestiż kina, podkreślać i popularyzować tradycje amerykańskiej sztuki filmowej. Dodatkowo zrzeszała najwybitniejsze jednostki i przedstawicieli ze środowiska przemysłu kinematograficznego.

Początkowo organizację nazwano Międzynarodową Akademią Sztuki i Wiedzy Filmowej, jednak ostatecznie zrezygnowano z pierwszego słowa, które mylnie mogło być kojarzone z rozprzestrzeniającym się w tamtych latach komunizmem. 4 maja 1927 r. stowarzyszenie oficjalnie zostało zarejestrowane jako Amerykańska Akademia Sztuki i Wiedzy Filmowej (oryg. The Academy of Motion Picture Arts and Sciences, w skrócie A.M.P.A.S). Na czele nowo powstałej instytucji stanął słynny Douglas Fairbanks, aktor i symbol Hollywoodu. Podczas inauguracyjnego bankietu 11 maja 1927 r. kolejnych 231 osób dołączyło do zaszczytnego grona członków Akademii Filmowej. Zadaniem organizacji było: wspieranie środowiska filmowego, popieranie postępu technicznego w kinematografii, rozwój kina w kulturze masowej oraz rozpowszechnianie wiedzy filmowej na świecie. Idea nagrody przyznawanej za wybitne osiągnięcia związane z kinematografią powstała dzięki impulsowi prezesa spółki, który zamiast małych bankietów preferowanych przez pomysłodawcę całego projektu Mayera, postanowił wydawać bale z przyznawaniem wyróżnień w postaci statuetek. Autorem projektu hollywoodzkiej figurki (nagrody Oscara, Academy Award of Merit), będącej obecnie najbardziej rozpoznawalnym symbolem kina, został Cedrick Gibbons, słynny i długoletni scenograf wytwórni Metro-Goldwyn-Mayer.

Pierwsza ceremonia wręczenia nagród Amerykańskiej Akademii Sztuki i Wiedzy Filmowej za wybitne osiągnięcia filmowe odbyła się 16 maja 1929 r. w hotelu Roosevelt w Los Angeles. Statuetki przyznawano za filmy wyprodukowane między 1 sierpnia 1927 a 1 sierpnia 1928 r. Nagrody przyznano w 13 kategoriach. Statuetkę za najlepszą rolę męską jury przyznało Emilowi Janningsowi⁴, choć według pisarki Susan Orlean najwięcej głosów w tej kategorii zdobył nie człowiek, a pies Rin Tin Tin⁵, który w latach dwudziestych był najbardziej rozpoznawalnym psim aktorem.

⁴ Emil Jannings (1884–1950) – niemiecki aktor, gwiazdor kina niemego, najbardziej znany z filmu *Ostatni rozkaz*.

⁵ A. Krakowski, dz.cyt., 56.

Rolę najlepszej aktorki zdobyła Janet Gaynor⁶. Statuetkę za najlepszy film otrzymała produkcja *Skrzydła* w reżyserii Williama A. Wellmana i Harry'ego d'Abbadiego d'Arrasta⁷. Jedyne w historii Oscara⁸ w kategorii „najlepszy tytuł” otrzymał Joseph Farnham za trzy produkcje: *The Fair Co-Ed*; *Laugh, Clown, Laugh* i *Telling the World*. Na pierwszej gali przyznano także dwie nagrody specjalne. Jedną z nich otrzymał Charlie Chaplin⁹ za film *Cyrk*, drugą nagrodzono wytwórnie Warner Brothers za film *Śpiewak jazzbandu*.

Obecnie Hollywood to przede wszystkim ucieleśnienie bogatej i barwnej historii oraz tradycji kina amerykańskiego. To głównie symbol kinematografii światowej i wszystkiego, co związane z filmem. Z tą tradycją połączona jest także statuetka Oscara, przyznawana od niemal stu lat. Powstanie Hollywood oraz ceremonia są ze sobą na stałe związane, ponieważ to tutaj właśnie powstał pomysł utworzenia Akademii Filmowej. Jednak, gdyby nie coroczna uroczystość, stolica amerykańskiej filmografii mogłaby mieć wiele trudności z przetrwaniem na rynku. Mimo wielu problemów samego Hollywoodu, tamtejszych wytwórni i całego przemysłu filmowego w Stanach Zjednoczonych, Oscar stał się przez lata oznaką stabilizacji i ciągłości wielkich tradycji oraz bogatego doświadczenia miejsca, w którym narodziło się amerykańskie kino¹⁰.

W 1915 r. Hollywood stało się centrum amerykańskiego przemysłu filmowego. Zjeżdżali się tutaj filmowcy z całego kraju, nie tylko przez szybko rozwijający się ośrodek produkcji kinematograficznej, lecz także przez idealną pogodę. Los Angeles oferowało bowiem perfekcyjne warunki lokalizacyjne do kręcenia filmów – połączenie łagodnego klimatu i dużej ilości słońca ze zróżnicowanym terenem¹¹. W latach dwudziestych i trzydziestych nastąpił największy rozkwit hollywoodzkich produkcji filmowych. Wraz z pojawieniem się dźwięku, na ekranach ukazały się nowe gatunki takie jak: westerny, musicale, dramaty romantyczne, horrory czy filmy dokumentalne. Mówi się, że do lat czterdziestych trwała „złota era Hollywood”. Jednak olbrzymi rozmach, wielkie produkcje i monopol na amerykańską kinematografię doprowadził także Hollywood do problemów finansowych. Największe wytwórnie były spychane na dalszy plan, na rzecz nowych, niezależnych twórców. Studia filmowe, aby uratować budżet, były zmuszone do sprzedania swoich udziałów i do zmian na najwyższych stanowiskach. Nowi właściciele odsunęli dawnych od władzy lub zaoferowali im funkcje honorowych prezesów. Największe studia należące do Wielkiej Piątki stały się jednymi z wielu wytwórni filmowych, które sięgały po pomoc firm rzadko związanych z przemysłem rozrywkowym. Właściciele hollywoodzkich

⁶ Janet Gaynor (1906–1984) – właśc. Laura Augusta Gaynor, amerykańska aktorka filmowa.

⁷ B.a., *Oscary 1929*, <https://www.filmweb.pl/awards/Oscary/1929> (dostęp: 26.10.2023).

⁸ Kategoria „najlepszy tytuł” pojawiła się tylko w 1929 r., w późniejszych latach kategorię wycofano.

⁹ Charles Chaplin (1889–1977) – angielski aktor, scenarzysta i reżyser hollywoodzki. Najbardziej znany z okresu kina niemego. Jego najbardziej popularną postacią filmową był Tramp – dżentelmen w zakcie, za dużych spodniach i butach. Miał wąsy, na głowie melonik, a w ręce laskę.

¹⁰ M. Hendrykowski, dz.cyt., 12.

¹¹ B.a., *Hollywood – najważniejsze informacje*, <https://planetescape.pl/miejsce/usa-hollywood/> (dostęp: 2.11.2023).

gigantów zaczęli ostrożniej inwestować w swoje dzieła. Skutkiem tego był drastyczny spadek liczby wyprodukowanych filmów. Stolica amerykańskiej kinematografii, dawniej słynąca z przepychu, rozmachu i otwartości, zaczęła pod wpływem nowych firm oszczędniej i skromniej działać na filmowym rynku. Budowane przez lata potęga i splendor upadły przez zmiany, jakie zachodziły na ekranach kinowych, czyli przez coraz to większy wpływ zagranicznych produkcji. Zamorskie filmy stawały się realnym zagrożeniem dla amerykańskiej kinematografii¹². Dodatkowo wiele hollywoodzkich gwiazd nie pochodziło ze Stanów Zjednoczonych – Greta Garbo uznana za legendę „złotej ery Hollywood” była ze Szwecji, a Marlena Dietrich, najbardziej znana z *Błękitnego anioła* (1930 r.) pochodziła z Niemiec¹³.

Oprócz problemów pieniężnych, pojawiły się także skandale z aktorami. Znane gwiazdy filmowe sprawiły, że Hollywood przemieniło się w symbol zgorszenia i niemoralnych zachowań. Stało się tak m.in. za sprawą głośnej afery z udziałem komika Roscoe Arbuckle’a, znanego również jako Fatty Arbuckle, którego oskarżono o przemoc seksualną na młodej aktorce Virginii Rappe¹⁴. Ponadto w niejasnych okolicznościach zginął reżyser Wiliam Taylor i choć sekcja zwłok wykazała, że przyczyną śmierci był postrzał, upozorowano atak serca¹⁵. Dodatkowo mówiono, że filmy sięją zepsucie, rozpustę i demoralizują społeczeństwo. Amerykańskie kino początkowo było wyzwolone i nikt nie kontrolował tego, co wyświetlano na ekranach. W latach trzydziestych wprowadzono *Kodeks Haysa*¹⁶, który określił zasady dotyczące poruszanych wątków i scen, jakie można pokazywać w filmach. W ten sposób zakazano jakiegokolwiek nagości, zmysłowych tańców, alkoholu, pokazywania na ekranie związków międzyrasowych, pozamałżeńskich, homoseksualnych, ośmieszania religii i zachęcania do zbrodni. To, co jest dobre, a co złe zostało jasno określone. Zabroniono żartować z tego, co sprawiedliwe i słuszne. Autorem kodeksu był William Harrison Hays, polityk, który w 1922 r. został przewodniczącym nowego związku zawodowego Motion Picture Producers and Distributors of America (MPPDA). Organizacja miała za zadanie uspokoić związki religijne i konserwatystów, którzy coraz głośniej mówili o oburzeniu względem hollywoodzkich produkcji. Kodeks odrzucono dopiero w 1968 r. z powodu kluczowych zmian zachodzących w Ameryce (prawa kobiet, równouprawnienie, prawa obywatelskie, związki działające na rzecz środowiska LGBT+, ruchy młodzieżowe)¹⁷.

Na pomoc upadającemu Hollywoodowi przyszła, wspomniana we wcześniejszym podrozdziale Amerykańska Akademia Filmowa, której powołanie stanowiło niejako sygnał dla całego społeczeństwa, świata filmowego i prasy, że hollywoodzkie produkcje to nie tylko zgorszenie i niemoralne zachowania, lecz także poważne

¹² M. Hendrykowski, dz.cyt., 10–11.

¹³ H. Milewska, *Sztuka porozumiewania się. Rola mediów*, Warszawa 2008, 126.

¹⁴ K. Czajka-Kominiarczyk, *Oscary. Sekrety największej nagrody filmowej*, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2020, 14.

¹⁵ M. Kulesza, *Co daje Oscar?*, Kino 2008, nr 3, 54–57.

¹⁶ William Harrison Hays (1879–1954) – amerykański polityk.

¹⁷ J.B., *Zakazane sceny w amerykańskim kinie. Historia powstania „Kodeksu Haysa”*, <https://www.polskieradio.pl/39/156/artykul/2707404,zakazane-sceny-w-amerykanskim-kinie-historia-powstania-kodeksu-haysa> (dostęp: 2.11.2023).

i szlachetne filmy, które mogą zdobywać najbardziej prestiżowe nagrody. Ceremonia rozdania Oscarów miała jeszcze bardziej pokazać, że amerykańskie produkcje są zrobione na najwyższym możliwym poziomie i prezentują najlepsze wartości hollywoodzkiej kinematografii.

Mimo że Hollywood, po latach świetności i pewnego poziomu wyprodukowanych tam filmów, obecnie zostało już tylko symbolem sławy, przemysłu rozrywkowego i show-biznesu, nadal dzięki gali rozdania Oscarów przyciąga uwagę całego filmowego świata chociaż w jeden wieczór w roku. Nie ma tak rozległego i wszechstronnego konkursu filmowego na świecie ani nagrody tak znanej, tak wysoko cenionej i z tak długą tradycją jak Oscar¹⁸. Przestał on być nagrodą lokalną czy tylko związaną ze Stanami Zjednoczonymi. Ranga i popularność złotej statuetki bezpośrednio wpłynęły na powstanie wielu nagród spoza dziedziny filmu i kinematografii, o czym będę jeszcze pisać. Przyznawany od 1929 r. Oscar stał się niepowtarzalnym elementem kultury masowej¹⁹.

Czasy, w których przyznanie statuetki Oscara wiązano z faktyczną jakością filmu, dawno jednak przeminęły. Ceremonia od kilku lat notuje coraz to niższe wyniki oglądalności, a krytycy, dziennikarze i znawcy kina negatywnie oceniają wybory członków Akademii Filmowej. Mimo to, co roku w marcu szum medialny rośnie. Można więc postawić pytanie: dlaczego nadal ekscytacja ceremonią wręczenia Nagrody Oscara jest tak duża? Z jednej strony to wydarzenie ikoniczne dla świata filmu, z drugiej strony krytykowane za wybory, brak zróżnicowania oraz ignorowanie kluczowych dla świata tematów²⁰. Fenomen i rozpoznawalność Oscarów były budowane przez kilkadziesiąt lat. Hollywood, Akademia Filmowa i Oscary stały się marką w kulturze masowej. Obecnie to przede wszystkim maszyna marketingowa. Nominacja filmu wywołuje u społeczeństwa skojarzenia z sukcesem, pewnym poziomem i prestiżem. Młodzi aktorzy bez wahania wskazują, że to Nagroda Oscara jest ich wymarzoną statuetką i symbolem aspiracji²¹.

Porównując pierwszą ceremonię wręczenia nagród z tymi, które obecnie są transmitowane w telewizji, dostrzec można wiele różnic. W ciągu 96 lat Oscary przechodziły bardzo dużo zmian, które czasami zostawały na dłużej, a inne zmieniano już po paru latach. Od 1944 r. zaczęto odchodzić od bankietowego wyglądu samej gali. Na jej miejscu powstała bardziej spektakularna uroczystość w większym stopniu przypominająca obecnie nam znaną formę ceremonii. Z biegiem lat także zwiększała się liczba osób uczestniczących w wydarzeniu, przez co miejsce spotkania zmieniało się kilkakrotnie²². Gdy gala zyskała większy rozgłos, przed wejściem do teatrów, w których odbywała się uroczystość, wzdłuż znanego czerwonego dywanu zaczęli pojawiać się dziennikarze oraz fani kinematografii²³.

¹⁸ M. Hendrykowski, dz.cyt., 13.

¹⁹ Tamże.

²⁰ T. Raczkowski, *Ikona kina. Dlaczego Oscary to wciąż fenomen?*, <https://film.org.pl/kmf/ikona-kina-dlaczego-oscary-to-wciaz-fenomen-229784> (dostęp: 2.11.2023).

²¹ K. Czajka-Kominiarczuk, dz.cyt., 113.

²² M. Hendrykowski, dz.cyt., 45.

²³ M. Kulesza, art.cyt., 54–57.

Zmieniono wiele przepisów, m.in. jeden dotyczący przyznawania nagrody za wszystkie dzieła twórcy w danym roku (w tamtych czasach reżyserzy robili kilka filmów w jednym roku). Jednak kilka lat później wrócono do pierwotnej zasady – jeden artysta, jeden film²⁴. Rok 1930 zakończył erę kina niemego, wtedy bowiem filmy dźwiękowe zdobyły wszystkie statuetki. Dodatkowo w tym także roku odbyły się aż dwie ceremonie, przez różnice czasowe między zgłoszeniami filmów a rozdaniem nagród. Początkowo termin kończył się na przełomie lipca i sierpnia, później zmieniono na od 1 stycznia do 31 grudnia. W 1934 r. członkowie Akademii w ostatnim momencie zaczęli dopisywać w ankietach wyborczych nazwisko aktorki, która ich zdaniem niesłusznie została pominięta w nominacjach. Pomysł się spodobał, dzięki czemu przepis wszedł w życie natychmiastowo. Rok później Hal Mohr otrzymał Oscara za zdjęcia do filmu *Sen nocy letniej* w reżyserii Williama Dieterle i Maxa Reinhardta, jednakże nie był on wcześniej nominowany do nagrody. Liczba dopisanych głosów okazała się większa od tych, oddanych na resztę kandydatów. Poza Mohrem członkowie Akademii dopisali jeszcze sześciu innych nominowanych w pozostałych kategoriach. W obawie o utratę kontroli nad wynikami, zarząd Akademii przywrócił poprzednie przepisy²⁵.

Pierwszego Oscara dla czarnoskórej osoby otrzymała w 1940 r. Hattie McDaniel za drugoplanową rolę służącej w filmie *Przeminęło z wiatrem* w reż. Victora Fleminga. Odbieranie nagrody nie obyło się bez kontrowersji. Już wcześniej założyciel Akademii Filmowej, Louis B. Mayer, zabronił aktorce przybycia na premierę filmu. Pomimo protestów producenta i głównego aktora, McDaniel nie pojawiła się na premierze. Warto zaznaczyć, że pierwszy pokaz filmu odbywał się w Atlancie, w stanie Georgia, w której obowiązywała ścisła segregacja rasowa. Dzięki reakcji aktorów, statuetkę Oscara Hattie McDaniel otrzymała podczas gali, jednak na balu organizowanym po rozdaniu nagród musiała siedzieć przy oddzielnym stole²⁶.

Przez wiele lat kształtowała się także ostateczna liczba kategorii, za które przyznaje się figurkę złotego rycerza. Ceremonię rozpoczynają nagrody mniej cieszące oko widzów, a kończą te, na które wszyscy najbardziej czekają (najlepszy film, najlepszy aktor, najlepsza aktorka). Przez duży rozwój i wpływ zagranicznych produkcji na amerykańską kinematografię, w 1957 r. powstała oddzielna kategoria „najlepszy film zagraniczny”, a w 1982 r. pojawiła się kategoria nagradzająca najlepszą charakterystycę w filmie. Wraz z rozwojem kinematografii i chęcią nagrodzenia większej liczby przedstawicieli konkretnych specjalizacji w dziedzinie filmowej, powstawało coraz więcej kategorii, m.in. najlepszy film krótkometrażowy, najlepsze efekty specjalne czy najlepsza piosenka. Dodatkowo Akademia przyznaje Oscara honorowego za wyjątkowe osiągnięcia oraz wkład w rozwój sztuki i filmu. Istnieją także nagrody specjalne, które nie muszą być przyznawane co roku, a są to nagrody naukowe i techniczne (dyplomy, medale, plakietki i statuetki).

Galę rozdania Oscarów przesuwano w historii czterokrotnie. Pierwszy taki przypadek zdarzył się w 1938 r. z powodu powodzi w Los Angeles. Drugi 30 lat później,

²⁴ A. Krakowski, dz.cyt., 55.

²⁵ Tamże, 66.

²⁶ Tamże, 73.

kiedy to w kwietniu został zabity amerykański pastor i działacz na rzecz równouprawnienia osób czarnoskórych, Martin Luther King Jr. Trzecie przesunięcie gali spowodowane było zamachem na prezydenta Stanów Zjednoczonych, Ronalda Reagana (1981 r.). Ostatni taki przypadek w 2021 r. Opóźniona została 93. ceremonia rozdania Oscarów przez pandemię COVID-19, która mocno uderzyła w przemysł filmowy na całym świecie²⁷.

Początkowo o tym, co się działo i jak wyglądała gala wręczenia Oscarów dowiadywano się wyłącznie dzięki prasie. Dziennikarze na kilka godzin wcześniej znali wyniki głosowania, aby następnego dnia jak najszybciej na łamach gazety napisać kto został laureatem nagrody Akademii Filmowej. W latach trzydziestych hollywoodzką galę rozpowszechniono także w radiu. Dzięki temu na antenach rozgłośni radiowych można było usłyszeć nominowaną muzykę i piosenki filmowe, które od tego momentu stawały się bardzo popularne na powstających wtedy listach przebojów²⁸. Z powodu problemów finansowych Akademii i spadającej popularności radia, w 1953 r. po raz pierwszy uroczystość była transmitowana przez telewizję NBC (National Broadcasting Company). Oglądalność była rekordowa i przyniosła dużo zysków dzięki reklamom. Rok później przed telewizorami zasiadło ponad 43 miliony widzów. Oprócz tego ceremonia odbywała się w dwóch miejscach na raz – w Los Angeles galę prowadził Bob Hope, a w Nowym Jorku Conrad Nagel. Jednak z uwagi na duże koszty całego przedsięwzięcia po pięciu latach zrezygnowano z takiego systemu²⁹. W 1966 r. galę po raz pierwszy pokazano w kolorze, tym razem w telewizji ABC (American Broadcasting Corporation). Dzięki relacjom telewizyjnym i milionowym przychodom, uroczystość zaczęła przynosić wielkie dochody jej organizatorom. „Oscar Ceremony” była najchętniej kupowanym programem telewizyjnym, nie tylko w Stanach Zjednoczonych³⁰.

W 2024 r. odbyła się 96. ceremonia wręczenia Oscarów. Od czasu pierwszej gali statuetka złotego rycerza mocno zakorzeniła się w kulturze światowej. Popularną figurkę można odszukać w większości sklepów z pamiątkami w Stanach Zjednoczonych. Oscary, mimo wielu negatywnych komentarzy, np. dotyczących braku dynamiczności gali i przewidywalnych laureatów, są charakterystycznym symbolem kina na całym świecie³¹. To nagroda wysoko ceniona, i jak dowiodłam, z długą i rozległą historią. Choć początkowo konkurs dotyczył przede wszystkim produkcji hollywoodzkich, to przez szeroki wpływ na kulturę globalną, Oscar już dawno przestał być nagrodą tylko amerykańską. Marek Hendrykowski w swojej książce *Historia filmowego Oscara* pisze, że ze względu na własną popularność i rangę – [Oscar] stał się jedyną w swoim rodzaju nagrodą nagród, która istnieje nie tylko w zakresie filmu, ale funkcjonuje także od lat jako niepowtarzalny element makrokosmosu kultury masowej³².

²⁷ B.J.S, J.M.K., *Epidemia uderza w przemysł filmowy. Ceremonia rozdania Oscarów przesunięta*, <https://www.tvp.info/48540135/ceremonia-rozdania-oscarow-przesunieta-z-lutego-na-kwiecien-2021-wieszciej> (dostęp: 2.11.2023).

²⁸ P. Zakrzewski, *Hity z satelity. Dzieje list przebojów*, <https://culture.pl/pl/artykul/hity-z-satelity-dzieje-list-przebojow> (dostęp: 2.11.2023).

²⁹ A. Krakowski, dz.cyt., 82.

³⁰ M. Hendrykowski, dz.cyt., 47.

³¹ K. Czajka-Kominiarczuk, dz.cyt., 112–113.

³² M. Hendrykowski, dz.cyt., 26.

Aktorzy na całym świecie są zdania, że to amerykańska statuetka jest najbardziej pożądanym wyróżnieniem filmowym. Bycie nominowanym lub zostanie laureatem wiąże się z wielkim prestiżem i zdobyciem międzynarodowej rozpoznawalności, z naciskiem na branżę kinematograficzną. Dobrym przykładem może być aktorka Kate Winslet, która dzięki nominacji za rolę w filmie *Titanic* (1997 r.) Jamesa Camerona, stała się jedną z najbardziej popularnych angielskich aktorek. Octavia Spencer, po otrzymaniu Oscara za rolę drugoplanową w filmie *Służące* (2011 r.), w wywiadach podkreślała, że zaczęła dostawać coraz więcej propozycji ról. Nagroda także dała jej możliwość większego zaangażowania się w produkcję filmową³³. Jednak, żeby zyskać popularność, bardzo często wystarcza sama nominacja do nagrody, tak jak w przypadku Leonarda DiCaprio. Aktor po wielu latach od swojej pierwszej nominacji w 1994 r., został doceniony przez Akademię i nagrodzony Oscarem za film *Zjawa* dopiero dwadzieścia dwa lata później, zyskując do tego czasu wielką popularność.

Nominacja lub zostanie laureatem nagrody Akademii Filmowej to nie tylko zyski dla samych aktorów. Uznane zyskują także wszystkie osoby odpowiedzialne za poszczególne składowe filmu, m.in. zdjęcia, charakteryzację czy muzyka. Najbardziej utytułowanym kompozytorem muzyki filmowej jest Alfred Newman, autor ścieżek dźwiękowych do ponad 300 filmów (skomponował muzykę m.in. dla czołówki logo wytwórni Twentieth Century-Fox). Był nominowany łącznie 43-krotnie, a statuetkę odebrał 9 razy. Drugi w kolejności jest Alan Menken, zajmujący się głównie disneyowskimi produkcjami – odebrał on 8 nagród Akademii. Równie znaną postacią jest Hans Zimmer, niemiecki kompozytor muzyki filmowej, który był nominowany do Oscara w kategorii, najlepsza ścieżka dźwiękowa, 12 razy. Odebrał statuetkę dwukrotnie, za film *Król lew* (1994 r.) oraz *Diuna* (2021 r.)³⁴. Nagrody rozdane w tej kategorii w kluczowy sposób wpłynęły na kulturę kinematografii. Dźwięk i muzyka to podstawa każdej produkcji, co pokazały filmy kina niemego³⁵. Dzięki nominacjom niektóre ścieżki dźwiękowe weszły do kanonu utworów muzycznych znanych na całym świecie – *Piraci z Karaibów*, *Gladiator*, *Pocahontas*, *Piękna i Bestia*.

3. POLSKIE OSCARY

W 1957 r. Akademia postanowiła utworzyć nową kategorię – „najlepszy film nieanglojęzyczny”³⁶. Dotąd produkcje wywodzące się spoza Ameryki organizacja nagradzała Oscarem Honorowym, które otrzymali m.in. reżyserzy z Włoch

³³ K. Czajka-Kominiarczuk, dz.cyt., 246.

³⁴ B. a., *Hans Zimmer Awards*, tłum. własne, <https://www.imdb.com/name/nm0001877/awards/> (dostęp: 14.11.2023).

³⁵ W. Sobolewski, *Muzyka w filmie*, <https://www.szerokikadr.pl/poradnik/muzyka-w-filmie> (dostęp: 14.11.2023).

³⁶ B. Michalak, *Polskie Oscary*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2000, 169–170.

(Vittorio De Sica³⁷) i Japonii (Akira Kurosawa³⁸). Pierwszą złotą statuetkę w nowo powstałej kategorii przyznano filmowi *La Strada* Federica Felliniego³⁹.

Dzięki umiędzynarodowieniu konkursu sukces polskich filmów stawał się coraz bardziej realny. Historyczną nominację dla naszego kraju otrzymał w 1964 r. Roman Polański za film *Nóż w wodzie*. Co ciekawe, obraz ten spotkał się z wielką krytyką w naszym kraju, przez co reżyser podjął decyzję o kontynuowaniu kariery na Zachodzie⁴⁰. Jednak jak się okazuje, film Polańskiego nie był debiutem polskiego dzieła na ceremonii oscarowej. W 1933 r. Akademia nominowała po raz pierwszy obraz wyreżyserowany przez kobietę, którą była warszawianka Wanda Jakubowska. Razem ze Stanisławem Wohlem i Jerzym Zarzyckim stworzyli film krótkometrażowy *Morze*⁴¹, który przegrał walkę o złotą statuetkę z *Krakatoą* autorstwa Joego Rocka.

Drugą polską nominację w kategorii „najlepszy film nieanglojęzyczny” uzyskał w 1967 r. *Faraon* w reżyserii Jerzego Kawalerowicza, czyli ekranizacja powieści Bolesława Prusa⁴². W produkcji wzięli udział wybitni aktorzy polskiej sceny teatralnej i telewizyjnej, w tym Jerzy Zelnik, Barbara Brylska czy Wiesława Mazurkiewicz⁴³. Jednak i tym razem dzieło Kawalerowicza musiało ustąpić *Kobiecie i mężczyźnie* francuskiego reżysera Claude Leloucha. Kolejne nominacje pojawiły się dopiero w latach siedemdziesiątych, które przyniosły naszym obrazom wiele wyróżnień na amerykańskich galach⁴⁴. W 1974 r. na polskie ekrany weszła wielka kostiumowa produkcja – *Potop*, który stał się jednym z trzech najchętniej oglądanych filmów w kraju, ustępując jedynie *Krzyżakom* i *W pustyni i w puszczy*. Dzięki 27-milionowej widowni i Złotym Lwom (przyznawanym po raz pierwszy na festiwalu w Gdyni), ekranizacja autorstwa Jerzego Hoffmana otrzymała jedną z pięciu nominacji podczas 47. ceremonii wręczenia Oscarów w 1975 r.⁴⁵. Na kolejną nie trzeba było długo czekać, ponieważ już w 1976 r. wśród kandydatów do statuetki widzowie ujrzeli dzieło najwybitniejszego polskiego reżysera okresu powojennego Andrzeja Wajdy. Przez 67 lat swojej filmowej kariery zrealizował on 54 filmy i został laureatem ponad 40 nagród⁴⁶. Jednak nominowana *Ziemia Obiecana* nie pokonała japońskiej produkcji Akiry Kurosawy pt. *Dersu Uzala*. Kolejnym laureatem

³⁷ Vittorio De Sica (1901–1974) – włoski reżyser i aktor. Przedstawiciel włoskiego neorealizmu. Zaliczany do największych twórców kina dzięki takim filmom jak „Złodzieje rowerów” (1948 r.) czy „Dzieci ulicy” (1946 r.).

³⁸ Akira Kurosawa (1910–1998) – japoński reżyser, scenograf i producent filmowy. Uznawany za jednego z najwybitniejszych twórców w historii kina. Laureat wielu prestiżowych nagród, w tym kilkakrotnie Oscara.

³⁹ Federico Fellini (1920–1993) – włoski reżyser i scenarzysta. Jeden z najbardziej wpływowych twórców kina.

⁴⁰ B. Michalak, dz.cyt., 35.

⁴¹ A. Krakowski, dz.cyt., 64.

⁴² Bolesław Prus (1847–1912) – właśc. Aleksander Głowacki, polski pisarz i publicysta okresu pozytywizmu, współtwórca polskiego realizmu. Autor *Emancypantek*, *Lalki* i *Faraona*.

⁴³ B.a., *Faraon*, <https://www.filmweb.pl/film/Faraon-1965-5541> (dostęp: 10.12.2023).

⁴⁴ M. Hendrykowski, dz.cyt., 238.

⁴⁵ B. Staszczyszyn, *Wszystko, czego nie wiedzieliście o „Potopie”*, <https://culture.pl/pl/arttykul/wszystko-czego-nie-wiedzieliście-o-potopie> (dostęp: 10.12.2023).

⁴⁶ A. Krakowski, dz.cyt., 154.

w 1977 r. został obraz francuskiego reżysera Jeana-Jacquesa Annauda *Czarne i białe w kolorze*. Polskim przedstawicielem na gali był film Jerzego Antczaka *Noce i dnie*, nakręcony na podstawie powieści Marii Dąbrowskiej. Adaptacje kręcono jednocześnie z serialem, a twórcom zajęło to ponad 3 lata. Mimo że na potrzeby produkcji posadzono ponad 300 drzew, wybudowano dworek Niechciców⁴⁷, a także wykopano staw, jury ponownie nagrodziło innego kandydata do Oscara⁴⁸.

W 1979 i 1981 r. Akademia kolejny raz doceniła twórczość Andrzeja Wajdy nominując *Panny z Wilka*, a następnie *Człowieka z żelaza*⁴⁹. Co ciekawe, w pierwszym filmie główną rolę zagrał znany i ceniony Daniel Olbrychski. Dla aktora był to już trzeci polski, a łącznie czwarty film z jego udziałem, który został nominowany do Oscara (wcześniej główną rolę zagrał w *Potopie* i *Ziemi Obiecanej*, a *Panny z Wilka* przegrały z filmem *Blaszyany bębenek* w reżyserii Volkera Schlöndorffa, w którym Olbrychski także brał udział)⁵⁰. Na następną nominację Polska musiała długo czekać – do 2008 r., kiedy to ponownie za sprawą Andrzeja Wajdy wśród wyróżnionych filmów pojawił się *Katyń*. Cztery lata później w kategorii „najlepszego filmu nieanglojęzycznego” zaistniała produkcja Agnieszki Holland *W ciemności*. Nie była to jednak pierwsza nominacja dla polskiej reżyserki – w 1986 r. jej niemiecki film *Gorzkie żniwa* również został doceniony przez Akademię⁵¹.

Rok 2015 stał się przełomowy za sprawą *Idy* Pawła Pawlikowskiego⁵². To on przyniósł Polsce upragnionego Oscara, a oprócz nominacji w kategorii filmu nieanglojęzycznego, polska propozycja uzyskała także nominację w kategorii za najlepsze zdjęcia. Dzieło Pawlikowskiego zostało nagrodzone również przez inne kraje i organizacje, w tym BAFTA, Nagrodę Goya czy Złote Orły⁵³ i jak dotychczas pozostaje jedyną w historii Polski produkcją nagrodzoną w kategorii „najlepszy film nieanglojęzyczny”.

W 2019 r. na czerwonym dywanie ponownie pojawił się Paweł Pawlikowski z równie mocno nagradzanym, czarno-białym obrazem, nominowanym łącznie w trzech kategoriach (najlepszy reżyser, najlepsze zdjęcia, najlepszy film międzynarodowy), czyli *Zimną wojną*. Film musiał jednak uznać wyższość *Romy* Alfonsa Cuarona, która została laureatem Oscara w trzech z dziesięciu kategorii, w których została nominowana⁵⁴. Rok później dzieło Jana Komasy⁵⁵ *Boże Ciało* także zakończyło konkurs bez statuetki, gdy koreańska produkcja *Parasite* nie tylko

⁴⁷ Nazwisko rodziny szlacheckiej, której dzieje przedstawia powieść M. Dąbrowskiej.

⁴⁸ E. Lankiewicz, *Już dziś w Polsce „Noce i dnie”. Tego o filmie na pewno nie wiedziałeś!*, <https://rozrywka.wprost.pl/10460521/noce-i-dnie-10-ciekawostek-o-filmie.html> (dostęp: 10.12.2023).

⁴⁹ K. Czajka-Kominiarczyk, dz.cyt., 223.

⁵⁰ B. a., *Daniel Olbrychski*, <https://www.filmweb.pl/person/Daniel+Olbrychski-270> (dostęp: 11.12.2023).

⁵¹ K. Czajka-Kominiarczyk, dz.cyt., 223.

⁵² Paweł Pawlikowski (ur. 1957 r.) – polski reżyser i scenarzysta filmowy. Laureat wielu nagród głównie za filmy „*Ida*” i „*Zimna wojna*”.

⁵³ B.a., „*Ida*” przed oscarową galą: ciekawostki na temat filmu, <https://kultura.onet.pl/film/wiadomosci/ida-przed-oscarowa-gala-ciekawostki-na-temat-filmu/xgnsekw> (dostęp: 11.12.2023 r.).

⁵⁴ B.a., *Oscary 2019*, <https://www.filmweb.pl/awards/Oscary/2019> (dostęp: 11.12.2023).

⁵⁵ Jan Komasa (ur. 1981 r.) – polski reżyser i scenarzysta filmowy. Autor takich filmów jak *Sala samobójców* i *Miasto 44*.

zdołała nagrodę Akademii za film międzynarodowy⁵⁶, lecz także za najlepszy film minionego roku, pokonując tym samym amerykańskie propozycje, w tym *Jokera*, *Jojo Rabbit*, *1917*, *Małe kobietki* czy *Pewnego razu... w Hollywood*⁵⁷. W 2023 r. nominowany został film *IO* w reżyserii Jerzego Skolimowskiego⁵⁸. Nie był on jednak faworytem w zestawieniu z niemieckim dramatem wojennym *Na zachodzie bez zmian*, który zdobył łącznie cztery statuetki z dziewięciu nominacji⁵⁹.

Od 1964 r., czyli pierwszego wyróżnienia przez Akademię, Polska została nominowana łącznie trzynastokrotnie i zdobyła jednego Oscara (mowa wyłącznie o filmach nominowanych w kategorii „najlepszy film międzynarodowy”). Wynik ten nie jest imponujący, szczególnie, kiedy porównamy go z nominacjami Włochów czy Francuzów, którzy mają ich ponad trzydzieści⁶⁰. Bardzo często jednak sama nominacja staje się dla reżyserów wielkim wyróżnieniem, a przede wszystkim bardzo skuteczną reklamą filmu⁶¹.

Jak w Polsce wygląda selekcja i wybór kandydata do statuetki Oscara? Zajmuje się tym Polska Komisja Oscarowa, powołana przez Polski Instytut Sztuki Filmowej. Każdy członek Komisji może oddać jeden głos na wybraną produkcję, a w przypadku remisu decydujący głos należy do przewodniczącego Komisji Oscarowej. Film musi spełnić szereg kryteriów i wymagań:

- Film międzynarodowy musi trwać ponad 40 minut, być wyprodukowany poza terytorium Stanów Zjednoczonych, a ścieżka dialogowa w ponad 50% ma być w języku innymi niż angielski,
- Film musi być wyświetlony między 1 grudnia a 31 października oraz być po raz pierwszy pokazywany publicznie przez co najmniej siedem kolejnych dni w komercyjnym kinie,
- Film nie może zostać upubliczniony w innym miejscu niż kino (np. transmisja internetowa, telewizja kablowa czy dystrybucja DVD, PPV lub VOD)⁶².

Polskich akcentów na ceremonii wręczenia Oscarów jest o wiele więcej i nie kończą się one na kategorii filmu międzynarodowego. Jakby podliczyć wszystkich nagrodzonych i wyróżnionych twórców, którzy mieli polskie korzenie lub urodzili się na jej ziemiach, okazałoby się, że wkład Polaków w powstanie Akademii jest dość kluczowy. Sam pomysłodawca i założyciel amerykańskiej organizacji Louis B. Mayer urodził się w okolicach Mińska, który w tamtym czasie (1882 r.) był wprawdzie pod zaborem rosyjskim, ale ziemie te przynależały do I Rzeczypospolitej⁶³.

⁵⁶ W latach 1948–2018 kategoria nazywała się „najlepszy film nieanglojęzyczny”.

⁵⁷ B.a., *Oscary 2020*, <https://www.filmweb.pl/awards/Oscary/2020> (dostęp: 11.12.2023).

⁵⁸ Jerzy Skolimowski (ur. 1938 r.) – polski reżyser, scenarzysta, producent i aktor filmowy. Autor m.in. *11 minut* i *Cztery noce z Anną*.

⁵⁹ B.a., *Oscary 2023*, <https://www.filmweb.pl/awards/Oscary/2023> (dostęp: 11.12.2023).

⁶⁰ K. Czajka-Kominiarczyk, dz.cyt., 223.

⁶¹ M. Hendrykowski, dz.cyt., 51.

⁶² B.a., *Nabór filmów na polskiego kandydata do Oscara*, <https://pisf.pl/aktualnosci/nabor-filmow-na-polskiego-kandydata-do-oscara-3/> (dostęp: 11.12.2023).

⁶³ J. Wojas, *Jak Polska straciła Mińsk*, <https://kurierhistoryczny.pl/arttykul/jak-polska-stracila-minsk,759> (dostęp: 11.12.2023).

Warto jednak zaznaczyć, że Mayer czuł się obywatelem Stanów Zjednoczonych i nigdy nie wspominał o swoim europejskim pochodzeniu⁶⁴. Założyciele wytwórni Warner Bros oraz Amerykańskiej Akademii Filmowej, czyli bracia Warner (Jack, Sam, Henry, Albert) także mieli polskie korzenie. Urodzili się w Krasnosielcu w województwie mazowieckim (oprócz Jacka, który urodził się w Londynie), lecz w latach osiemdziesiątych XIX w. wyemigrowali całą rodziną do USA i tam osiedli na stałe⁶⁵. Produkcje tej wytwórni wielokrotnie zostawały laureatami Oscarów w różnych kategoriach, to m.in. *Casablanca* (1942 r.), *Rydwany ognia* (1981 r.), *Pulp Fiction* (1994 r.), *Matrix* (1999 r.), *Władca Pierścieni: Powrót króla* (2003 r.), czy *Mroczny Rycerz* (2008 r.)⁶⁶. Sześciokrotnym zdobywcą złotej statuetki jest także reżyser i scenarzysta Billy Wilder, urodzony w 1906 r. w Suchej Beskidzkiej. To jeden z najczęściej nominowanych reżyserów w historii i autor takich dzieł jak *Pół żartem, pół serio* (1959 r.) czy *Garsoniera* (1960 r.)⁶⁷.

Pierwszym laureatem honorowego Oscara w 1929 r. został charakteryzator ze Zduńskiej Woli – Max Factor, czyli Maksymilian Faktorowicz⁶⁸. Dzięki nagrodzie stał się najpopularniejszym wizażystą gwiazd Hollywood. Obecnie marka Max Factor jest jedną z najbardziej znanych firm zajmujących się produkcją kosmetyków, makiżem i charakteryzacją filmową⁶⁹.

W 1942 r. Akademia przyznała Oscara honorowego za wkład w realizację filmu Walta Disneya *Fantazja* Leopoldowi Stokowskiemu, słynnemu brytyjskiemu dyrygentowi polskiego pochodzenia. Co ciekawe, założyciel American Symphony Orchestra, mimo że nie mówił w języku ojca, zawsze podkreślał swój związek z Polską⁷⁰. W 1954 r. w kategorii „najlepsza muzyka” w amerykańskim filmie *Lili*, złotą statuetkę zdobył kompozytor Bronisław Kaper z Warszawy. Był jednym z europejskich twórców, których sprowadzano do Stanów Zjednoczonych, aby tutaj kontynuowali swoją karierę. Kaper odkrył sam Louis B. Mayer, a po podpisaniu umowy z wytwórnią Metro-Goldwyn Mayer, Polak zdobył łącznie cztery nominacje do Oscara za muzykę i piosenki do filmów *Czekoladowy żołnierz* i *Bunt na Bounty*. Na liście nagradzanych polskich kompozytorów jest także Jan Andrzej Paweł Kaczmarek urodzony w 1953 r. w Koninie. Od 1989 r. mieszkał w Stanach Zjednoczonych. Skomponował muzykę do obrazu *Marzyciel* Marca Forstera, za którą otrzymał Oscara w 2005 r.⁷¹.

Oprócz kompozytorów zagraniczne kariery rozwinęli także polscy aktorzy. W 1949 r. film *Po wielkiej burzy*, w reżyserii Freda Zinnemanna, został nagrodzony

⁶⁴ K. Czajka-Kominiarczyk, dz.cyt., 226.

⁶⁵ A. Krakowski, dz.cyt., 25.

⁶⁶ K. G, A. Z., *10 najwyżżej ocenianych filmów Warner Bros. Superprodukcje, mroczny humor i hity science fiction*, <https://tvn24.pl/kultura-i-styl/100-lat-warner-bros-top-10-najwyzej-ocenianych-filmow-legendarnej-wytworni-ranking-6884393> (dostęp: 11.12.2023).

⁶⁷ K. Czajka-Kominiarczyk, dz.cyt., 226.

⁶⁸ A. Krakowski, dz.cyt., 58.

⁶⁹ B.a., *Historia Max Factor*, <https://www.maxfactor.com/pl-pl/our-brand/max-factor-story> (dostęp: 16.12.2023).

⁷⁰ K. Czajka-Kominiarczyk, dz.cyt., 228.

⁷¹ Tamże, 229.

specjalną statuetką, a w jedną z postaci wcielił się pochodzący z Lublina Leopold Borkowski. Na 38. ceremonii wręczenia Oscarów w kategorii „najlepszy film zagraniczny” nagrodę otrzymała czechosłowacka produkcja *Sklep przy głównej ulicy*, w której pierwszoplanową rolę zagrała Ida Kamińska, aktorka i dyrektorka Państwowego Teatru Żydowskiego w Warszawie. Za sprawą obowiązujących wtedy zasad, rok później film ponownie mógł walczyć o statuetkę w pozostałych kategoriach. Polka otrzymała nominację dla najlepszej aktorki pierwszoplanowej i choć nie zwyciężyła, uzyskała międzynarodową sławę i uznanie⁷².

Podobny rozgłos zapewnili sobie Tomasz Kot i Joanna Kulig po nominacji filmu Pawlikowskiego *Zimna wojna*. Aktor zaczął pojawiać się w zachodnich, wysokobudżetowych produkcjach, m.in. *Wróg doskonały* (2020 r.) czy *Przestroga* (2021 r.)⁷³. Natomiast aktorka oprócz zagrania w serialu *The Eddy* (2020 r.) oraz we francuskim filmie *Kompromat* (2022 r.)⁷⁴, zasiadła także w jury Festiwalu w Cannes w 2022 r., a w tym roku została członkinią Amerykańskiej Akademii Filmowej⁷⁵.

Kolejnym Polakiem, którego w większym stopniu kojarzy się z zagranicznymi niż z rodzimymi produkcjami, jest Roman Polański. Po nominacji w 1964 r. za *Nóż w wodzie* wyjechał z kraju w celu robienia międzynarodowej kariery. W latach sześćdziesiątych nakręcił dwa filmy w Wielkiej Brytanii – *Wstręt* i *Matnia*, a także swoje pierwsze hollywoodzkie dzieło *Nieustraszeni pogromcy wampirów*⁷⁶. Sławę i nominację do Oscara za „najlepszy scenariusz adaptowany” przyniósł mu horror *Dziecko Rosemary* z 1968 r. (Ruth Gordon otrzymała statuetkę za „najlepszą rolę drugoplanową”). Czarny kryminał *Chinatown* z 1974 r. został nominowany jedenastokrotnie, lecz ostatecznie wyjechał z Los Angeles tylko z nagrodą za scenariusz oryginalny. Oba dzieła Polaka zostały wpisane do Narodowego Rejestru Filmowego Stanów Zjednoczonych jako filmy *znaczące kulturowo, historycznie bądź estetycznie*⁷⁷.

W latach siedemdziesiątych Polańskiego oskarżono o gwałt na trzynastoletniej dziewczynie, przez co zdecydował się uciec ze Stanów Zjednoczonych, mimo rozwijającej się w szybkim tempie kariery. W 1979 r. powstał *Tess* film nakręcony we Francji, który przyniósł Polańskiemu nagrodę Cezara, a także kilka nominacji do Oscara⁷⁸. Jednak jednym z jego najbardziej rozpoznawalnych dzieł jest koprodukcja francusko-niemiecko-polsko-brytyjska *Pianista* z 2002 r. Film został nagrodzony trzema statuetkami, w tym dla Polańskiego za reżyserię. Twórca nie odebrał nagrody osobiście z powodu trwającego procesu w sprawie oskarżenia o gwałt na nieletniej. Obraz dostał także nominacje za zdjęcia, których autorem był Paweł Edelman oraz za kostiumy autorstwa Anny Biedrzyckiej-Sheppard. To nie pierwsza nominacja

⁷² A. Krakowski, dz.cyt., 90.

⁷³ B.a., *Tomasz Kot*, <https://www.filmweb.pl/person/Tomasz+Kot-148066> (dostęp: 16.12.2023).

⁷⁴ B.a. *Joanna Kulig*, <https://www.filmweb.pl/person/Joanna+Kulig-629836> (dostęp: 16.12.2023).

⁷⁵ K. Drelich, *Joanna Kulig będzie miała wpływ na to, kto otrzyma Oscara*, <https://kobieta.rp.pl/kultura/art39227991-joanna-kulig-bedzie-miala-wplyw-na-to-kto-otrzyma-oscara> (dostęp: 16.12.2023).

⁷⁶ B. Michalak, dz.cyt., 35.

⁷⁷ B.a., *Library of congress – How to Nominate Films*, tłum. własne, <https://www.loc.gov/programs/national-film-preservation-board/film-registry/nominate/> (dostęp: 16.12.2023).

⁷⁸ B. Michalak, dz.cyt., 38–46.

dla polskiej kostiumografki, ponieważ brała ona udział także w produkcji Stevena Spielberga⁷⁹ *Lista Schindlera*, która została wyróżniona w 1994 r. w dwunastu kategoriach, a wieczór zakończyła z siedmioma statuetkami – dwie z nich otrzymali Polacy. Za scenografię nagrodzony został laureat wielu festiwali filmowych i konkursów Allan Starski⁸⁰ oraz ceniona w Hollywood dekoratorka wnętrz Ewa Braun⁸¹. Za zdjęcia nagrodę dostał Janusz Kamiński, który jest obecnie uważany za jednego z najlepszych operatorów na świecie. To zdobywca łącznie sześciu nominacji i dwóch Oscarów (drugi za zdjęcia do produkcji *Szeregowiec Ryan*)⁸².

Jedyną docenioną przez Akademię polską reżyserką jest Agnieszka Holland. W 2012 r. obraz *W ciemności* został kandydatem do Oscara w kategorii „najlepszy film nieanglojęzyczny”, jednak przegrał z irańską propozycją *Rozstanie*. Wcześniej Holland pracowała w Niemczech i tam właśnie powstał film *Gorzkie żniwa*, który pozwolił reżyserce stanąć do walki o statuettę na gali oscarowej w 1986 r. Mimo przegranej z argentyńską produkcją *Wersja oficjalna* Luisa Puenzo, już cztery lata później Holland nakręciła kolejny film *Europa, Europa*, który został doceniony Złotym Globem. Co ciekawe, początkowo komisja nie wytypowała żadnego kandydata do oscarowej rywalizacji. Po interwencyjnym liście niemieckich reżyserów wyrażającym zaniepokojenie, że dzieło Holland zostało pominięte, Akademia nominowała obraz polskiej reżyserki w kategorii „najlepszy scenariusz adaptowany”⁸³, który musiał uznać wyższość *Milczenia owiec* w reżyserii Jonathana Demme (film zdobył na gali pięć statuetek)⁸⁴.

Nagrody Amerykańskiej Akademii Filmowej to jedne z najbardziej rozpoznawalnych i wyczekiwaných wyróżnień kinematograficznych na świecie, przyznawane m.in. reżyserom, aktorom czy twórcom filmowym. Ich popularność bazuje na rozpowszechnieniu nominacji, wyników głosowania czy szczegółów ceremonii poprzez media w każdym kraju⁸⁵.

Na potrzeby artykułu przedstawię przekaz medialny wyróżnionych polskich produkcji od nominacji dla *Katynia* w reż. Andrzeja Wajdy, do ostatniej nominacji z 2023 r. dla *IO* w reż. Jerzego Skolimowskiego. We wrześniu 2007 r. na ekrany polskich kin weszła pięćdziesiąta czwarta produkcja⁸⁶ wybitnego reżysera i laureata honorowego Oscara z 2000 r.⁸⁷, Andrzeja Wajdy. Akcja filmu *Katyn* skupia się na losach trzech kobiet czekających na powrót do domu swoich mężów, synów i krewnych,

⁷⁹ Steven Spielberg (ur. 1946 r.) – amerykański reżyser, scenarzysta i producent filmowy. Uznawany za jednego z najwybitniejszych reżyserów. Autor takich filmów jak: *E.T.*, *Park Jurajski*, *Szeregowiec Ryan* czy *Powrót do przyszłości*.

⁸⁰ B.a., Allan Starski, <https://www.filmweb.pl/person/Allan+Starski-11104> (dostęp: 16.12.2023).

⁸¹ B.a., Ewa Braun, <https://www.filmweb.pl/person/Ewa+Braun-12827> (dostęp: 16.12.2023).

⁸² B.a., Janusz Kamiński, <https://www.filmweb.pl/person/Janusz+Kamiński-299> (dostęp: 16.12.2023).

⁸³ K. Czajka-Kominiarczuk, dz.cyt., 232.

⁸⁴ B.a., *Oscary 1992*, <https://www.filmweb.pl/awards/Oscary/1992> (dostęp: 16.12.2023).

⁸⁵ K. Czajka-Kominiarczuk, dz.cyt., 244.

⁸⁶ A. Bartkiewicz, *Wszystkie filmy Andrzeja Wajdy*, <https://www.rp.pl/film/art3231161-wszystkie-filmy-andrzeja-wajdy> (dostęp: 16.12.2023).

⁸⁷ A. Krakowski, dz.cyt., 122.

uwięzionych przez NKWD⁸⁸ w czasach II wojny światowej. Dzieło Wajdy zostało bardzo dobrze przyjęte przez polskich krytyków filmowych. Nagrodzono je siedmioma Orłami, czyli wyróżnieniem przyznawanym przez Polską Akademię Filmową. Produkcja zdobyła także Bursztynowego Lwa (film, który zarobił najwięcej pieniędzy w kinach), a także Europejską Nagrodę Filmową dla Magdaleny Biedrzyckiej za kostiumy (siostra Anny Biedrzyckiej-Sheppard, trzykrotnie nominowanej do Oscara)⁸⁹. O szansach na zdobycie złotej statuetki pisały największy ogólnopolskie tygodniki i dzienniki. Mimo że produkcja była w Polsce pozytywnie oceniana, dziennikarz Marcin Bosacki na łamach „Gazety Wyborczej” jasno wskazuje: *Powiedzmy wprost – w najbardziej interesującej nas kategorii, film nieanglojęzyczny, „Katyń” Andrzeja Wajdy nie był faworytem. Najwięcej pisało się w ostatnich dniach o austriackich „Falszerych”. [...] Mimo to w polskiej ekipie panował optymizm. W rozmowie z dziennikarzem, Michał Kwieciński, producent Katynia, tak komentował swoją obecność w Los Angeles: Powiem po amerykańsku: przyjechaliliśmy tu wygrać*⁹⁰. Nominacja w 2008 r. była powrotem polskiej kinematografii na galę wręczenia Oscarów po dwudziestu sześciu latach nieobecności. Wiesław Kot w artykule dla tygodnika „Wprost” pisze, że ogłoszenie nominowanych filmów stało się w Polsce świętem narodowym⁹¹, a według serwisu internetowego „Rzeczpospolita”, *Katyń* został faworytem wśród bukmacherów i to właśnie ta produkcja powinna wygrać złotą statuetkę, pokonując *Czyngis-chana* Siergieja Bodrowa (Kazachstan), *Twierdzę Beauforta* w reżyserii Josepha Cedara (Izrael), *Dwunastu* Nikity Michałkowa (Rosja) i *Falszerzy* Stefana Rusowitzy’ego z Austrii⁹². Jednak ostatecznie to ostatnia z wymienionych produkcji została laureatem nagrody Oscara w kategorii „najlepszy film nieanglojęzyczny”. Złotą statuetkę zdobyła animowana krótkometrażówka *Piotruś i wilk*, zrealizowana w łódzkim studiu Se-ma-for. Dzięki temu, że był to polsko-brytyjski projekt, media w swoich relacjach po ceremonii częściej skupiały się na tym wyróżnieniu⁹³.

W ciemności to nasza dziewiąta propozycja do amerykańskiej statuetki. Film Agnieszki Holland jest koprodukcją polsko-niemiecko-kanadyjską. Opowiada historię opartą na faktach, Polaka Leopolda Sochy (granego przez Roberta Więckiewicza), który podczas II wojny światowej przez kilkanaście miesięcy ukrywał w kanałach grupę Żydów z lwowskiego getta⁹⁴. Dzieło Holland zostało wielokrotnie docenione w kraju, zdobywając m.in. trzy Orły z łącznie dziesięciu nominacji oraz dziesięć

⁸⁸ Centralny organ władz bezpieczeństwa w sowieckiej Rosji i ZSRR w latach 1917–1946.

⁸⁹ B.a., *Katyń*, <https://www.filmweb.pl/film/Katyń-2007-271956/awards> (dostęp: 21.12.2023).

⁹⁰ M. Bosacki, *Czekając na Oscary*, <https://wyborcza.pl/7,75410,4958230.html> (dostęp: 21.12.2023).

⁹¹ W. Kot, *Oscar za traumę*, <https://www.wprost.pl/tygodnik/122689/Oscar-za-traume.html> (dostęp: 21.12.2023).

⁹² B.a., *Bukmacherzy dają najwięcej szans „Katyniowi” Wajdy*, <https://www.rp.pl/film/art8351661-bukmacherzy-daja-najwiecej-szans-katyniowi-wajdy> (dostęp: 21.12.2023).

⁹³ B.a., *Polsko-brytyjski „Piotruś i wilk” nagrodzony Oscarem, „Katyń” bez statuetki*, <https://www.wprost.pl/swiat/124354/polsko-brytyjski-piotrus-i-wilk-nagrodzony-oscarem-katyn-bez.html> (dostęp: 21.12.2023).

⁹⁴ B.a., *„W ciemności” na krótkiej liście nominacji do Oscarów*, <https://culture.pl/pl/wydarzenie/w-ciemnosci-na-krotkiej-liscie-nominacji-do-oscarow> (dostęp: 21.12.2023).

statuetek Złotych Lwów, w tym za najlepszy film roku. Dla „Gazety Wyborczej” Magdalena Żakowska, opisując szczegóły produkcji, przytacza, co o filmie i nominacji mówiła sama reżyserka: *Jestem bardzo dumna, bardzo się cieszę. Miałam nadzieję, że koledzy wybiorą mój film m.in. ze względu na dobrą amerykańską dystrybucję, która zwiększa jego szanse w konkursie. Sony Pictures Classic zakupiło „W ciemności” z entuzjazmem i pewnością, że spotka się z dobrym odbiorem w Stanach. To rzadkość, bo oni kupują zaledwie kilka tytułów rocznie. Czy to mój najważniejszy film? Zawsze ten ostatni jest najważniejszy, ale myślę, że ten film szczególnie nam się udał*⁹⁵. Do szans na sukces podczas amerykańskiej gali w 2012 r. odniósł się także krytyk filmowy Tomasz Raczek: *Bardzo bym chciał, żeby film Agnieszki Holland otrzymał Oscara. Uważam, że to nie jest wykluczone. Mówi się, że „W ciemności” ma silnego konkurenta, w postaci irańskiego „Rozstania”. To jest faktycznie bardzo dobry film, doceniany na świecie. Jednak w Hollywood, to nie musi być decydujący argument. [...] Temat Holocaustu, który porusza film „W ciemności”, w USA jest nadal żywy i wywołuje naprawdę silne emocje, znacznie większe niż u nas. Dlatego myślę, że może zwrócić na siebie uwagę w Stanach*⁹⁶. Mimo że publicysta tygodnika „Polityka” Zdzisław Pietrasik, jak i inni filmoznawcy, byli przekonani, że dzięki dobremu filmowi i popularności w Stanach Zjednoczonych Holland wróci do Polski ze statuetką⁹⁷, Oscara otrzymała irańska produkcja *Rozstanie* w reżyserii Asghara Farhadiego.

Media podkreślały także drugą polską nominację – Janusza Kamińskiego za zdjęcia do filmu Stevena Spielberga *Czas wojny*. Tygodnik „Polityka” uznał, że produkcja ta jest wielkim przegranym 84. ceremonii wręczenia Oscarów, z sześciu nominacji nie zdobyła bowiem ani jednej statuetki⁹⁸.

O sukcesie *Idy* Pawła Pawlikowskiego rozpięły się wszystkie media w kraju. To dotychczas jedyny polski film, który zdobył Oscara w kategorii filmu nieanglojęzycznego. *Jak ja się tu znalazłem? Nakręciłem czarno-biały film o potrzebie ciszy, wycofania się ze świata i kontemplacji, a teraz jestem tutaj – w epicentrum hałasu i uwagi świata. Życie jest pełne niespodzianek*⁹⁹ – cytuje zwycięską przemowę Pawlikowskiego „Gazeta Wyborcza”. Film traktuje o życiu dziewczyny, która, będąc w katolickim zakonie, dowiaduje się, że jest Żydówką¹⁰⁰. Co ciekawe *Ida* otrzymała

⁹⁵ M. Żakowska, „W ciemności” Agnieszki Holland polskim kandydatem do Oscara, <https://wyborcza.pl/7,75410,9935260,w-ciemnosci-agnieszki-holland-polskim-kandydatem-do-oscar.html> (dostęp: 21.12.2023).

⁹⁶ E.M., Tomasz Raczek: liczę na Oscary dla Meryl Streep i „W ciemności”, <https://www.wprost.pl/kultura/307563/tomasz-raczek-licze-na-oscar-y-dla-meryl-streep-i-w-ciemnosci.html> (dostęp: 21.12.2023).

⁹⁷ B.a., Oscar dla „W ciemności”? Trzecie podejście Holland, https://www.money.pl/archiwum/wiadomosci_agencyjne/iar/artikul/oscar;dla;w;ciemnosci;trzecie;podejscie;holland,173,0,1033645.html (dostęp: 21.12.2023).

⁹⁸ B.a., Oscar 2012: Zwycięzcy i przegrani, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1524513,1,oscar-y-2012-zwyciezcy-i-przegrani.read> (dostęp: 21.12.2023).

⁹⁹ J. Szczerba, Oscary 2015. „Ida” z statuetką, majtki Michaela Keatona i inne atrakcje galioscarowej, <https://wyborcza.pl/7,75410,17470561,oscar-y-2015-ida-ze-statuetka-majtki-michaela-keatona-i-inne.html> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰⁰ B.a., *Ida*, <https://nhf.pl/baza-filmow/ida> (dostęp: 22.12.2023).

także nominację w kategorii „najlepsze zdjęcia”, jednak tutaj faworytem był obraz Emmanuela Lubezki *Birdman*¹⁰¹. Produkcja Pawlikowskiego zdobyła w kraju cztery Orły oraz wiele nagród europejskich, w tym pięć wyróżnień Europejskiej Nagrody Filmowej, a także nagrodę Goya dla najlepszego filmu europejskiego i nagrodę BAFTA za najlepszy film nieanglojęzyczny.¹⁰² Wszystkie media w kraju podkreślały historyczny sukces Pawlikowskiego i niejednokrotnie skupiały się na niełatwej drodze do zwycięstwa czarno-białego dzieła Polaka. *W przeszłości nasze kino nie zawsze potrafiło opowiadać o polskich losach w sposób zrozumiały dla zagranicznego widza. Pawlikowskiemu to się udało*¹⁰³ – komentuje krytyk filmowy Zdzisław Pietrasik dla „Polityki”. Tuż po ceremonii dla dziennika „Rzeczpospolita” tak wyróżnienie dla *Idy* komentowali jej producenci, Piotr Dzięcioł i Ewa Puszczyńska: *Radość! Wielka radość! [...] Wciąż jesteśmy oszołomieni. Przeżyliśmy pewne zaskoczenie, a Paweł dał radę. Jego wystąpienie bardzo się tutaj podobało*¹⁰⁴.

Wiele wskazywało na to, że kolejne dzieło Pawlikowskiego *Zimna wojna* również zostanie dostrzeżone przez amerykańskie jury na gali w 2019 r. Polak ponownie stworzył czarno-biały obraz opowiadający historię niełatwej miłości dwójki ludzi (w tych rolach Tomasz Kot i Joanna Kulig), którzy na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych próbują odnaleźć wspólne szczęście¹⁰⁵. Film zdobył m.in. Złotą Palmę na Festiwalu w Cannes (najlepszy reżyser), siedem Orłów (w tym za najlepszy film), nagrodę Goya (najlepszy film europejski), sześć wyróżnień Europejskiej Akademii Filmowej, a także nominowano go do nagrody BAFTA w czterech kategoriach¹⁰⁶. Dziennik „Rzeczpospolita” podkreślał, jaki sukces odniosła polska produkcja: *O filmie Pawlikowskiego niemal od początku było głośno w świecie. Dużo słyhać o kreacji Joanny Kulig, uznanie zyskał Tomasz Kot, który nawet został poproszony na zdjęcia próbne przez producentów cyklu o Jamesie Bondzie. Uznanie budzą też zdjęcia Łukasza Żala, zachwyca muzyka skomponowana i opracowana przez Macieja Maseckiego*¹⁰⁷. O statuetkę Oscara produkcja Pawlikowskiego walczyła łącznie w trzech kategoriach (najlepszy film nieanglojęzyczny, najlepszy reżyser, najlepsze zdjęcia). *To rekord w polskiej kinematografii. [...] Wzruszenie, radość, olbrzymia duma – tak można w skrócie skomentować szczęśliwe dla Polski ogłoszenie nominacji oscarowych*¹⁰⁸ – pisał na łamach „Polityki” dziennikarz Janusz

¹⁰¹ B.a., *Oscary 2015*, <https://www.filmweb.pl/awards/Oscary/2015> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰² B.a., *Ida*, <https://www.filmweb.pl/film/Ida-2013-546529/awards> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰³ B.a., „*Ida*” z Oscarem za najlepszy film nieanglojęzyczny. Historyczny sukces polskiego kina!, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1610061,1,ida-z-oscarem-za-najlepszy-film-nieanglojezyczny-historyczny-sukces-polskiego-kina.read> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰⁴ B. Hollender, „*Ida*” szansą polskiego kina, <https://www.rp.pl/film/art4667931-ida-szansa-polskiego-kina#after-successfully-login> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰⁵ B.a., *Zimna wojna*, <https://www.sfp.org.pl/film,40059,1,Zimna-wojna.html> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰⁶ B.a., *Zimna wojna*, <https://www.filmweb.pl/film/Zimna+wojna-2018-764039/awards> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰⁷ B. Hollender, A. Michalak, *Oscary 2019: Trzy nominacje dla „Zimnej wojny”*, <https://www.rp.pl/kultura/art9481051-oscary-2019-trzy-nominacje-dla-zimnej-wojny> (dostęp: 22.12.2023).

¹⁰⁸ B.a., *Oscary 2019 rozdane. „Green Book” najlepszym filmem roku!*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1783502,1,oscary-2019-rozdane-green-book-najlepszym-filmem-roku.read> (dostęp: 22.12.2023).

Wróblewski. Ostatecznie z nagrody cieszyli się twórcy *Romy* w reżyserii Alfonso Cuarona, którzy również odnieśli triumf podczas ceremonii BAFTA¹⁰⁹. Dla „Gazety Wyborczej” Jędrzej Słodkowski tak opisywał wyniki amerykańskiej gali: *Tym razem jednak Oscara, jak w przypadku „Idy” w 2015 r., nie było. Wspierana przez machinię Netflixu „Roma” dostała tego wieczoru trzy statuetki – w tych samych trzech kategoriach, w których nominowano polski film. Cuarón dokonał więc jednak tego wieczoru historycznego wyczynu – został pierwszym reżyserem nagrodzonym także za zdjęcia*¹¹⁰.

W kolejnym roku do ścisłego grona wyróżnionych filmów trafiło *Boże Ciało* w reżyserii Jana Komasy. Psychologiczny dramat przedstawia historię młodego chłopaka, który będąc w poprawczaku, odnajduje swoje powołanie i z powodu zbiegu okoliczności wciela się w postać księdza¹¹¹. Dzieło Komasy doceniono na festiwalach i ceremoniach filmowych w całej Polsce – jest zdobywcą jedenastu Orlów, dziesięciu nagród na 44. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni i dziewięciu Złotych Lwów¹¹². *Boże Ciało*, mimo uznania krytyków filmowych, nie uzyskało znaczących nagród poza granicami kraju. Dziennikarz Jacek Szczerba pisze w artykule dla „Gazety Wyborczej”, że warto schłodzić głowy i podaje powody, dlaczego polski kandydat także nie otrzyma Oscara: *Boże Ciało ma w piątce nominowanych tytułów rywala, którego raczej nie przeskoczy: południowokoreański film Bong Joon-ho „Parasite”, nominowany aż w sześciu kategoriach*¹¹³. Stało się zgodnie z przewidywaniami autora artykułu. Azjatycka propozycja z sześciu nominacji otrzymała cztery złote statuetki, w tym za najlepszy film, najlepszy film międzynarodowy, najlepszy scenariusz oryginalny i najlepszy reżyser. Po analizie polskich dzienników i tygodników internetowych można stwierdzić, że produkcja Komasy nie była faworyzowana. Na łamach „Rzeczpospolitej” Piotr Skwirowski już na początku swojego artykułu podkreśla, że *Boże Ciało* jest bez szans na triumf. Dziennikarz opisuje, że za obstawienie zwycięstwa polskiego kandydata w kategorii „najlepszy film nieanglojęzyczny” można wygrać fortunę¹¹⁴. Mimo to, twórcy filmu w rozmowie z dziennikarzami będącymi przed Dolby Theatre zaznaczali, że sama obecność na gali to niezwykle osiągnięcie i są szczęśliwi, że mogą być częścią tego wydarzenia¹¹⁵.

¹⁰⁹ K.P., J.W., Czy „Zimna wojna” dostała Oscara 2019 i w jakich kategoriach?, <https://rozrywka.radiozet.pl/Co-gdzie-kiedy-jak/Czy-Zimna-Wojna-dostala-Oscara-2019-i-w-jakich-kategoriach-WYNIKI> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁰ J. Słodkowski, *Oscary 2019: „Zimna wojna” bez nagrody. „Green Book” najlepszym filmem, najwięcej statuetek dla „Bohemian Rhapsody”*, <https://wyborcza.pl/7,143363,24489691,oscare-2019-zimna-wojna-bez-nagrody-green-book-najlepszym.html> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹¹ B.a., *Boże ciało*, <https://kinoswiat.pl/film/boze-cialo/> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹² B.a., *Boże ciało*, <https://www.filmweb.pl/film/Boże+Ciało-2019-808863/awards> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹³ J. Szczerba, *Oscar dla „Bożego ciała”? Schłódźmy głowy. Trzy powody, dla których film Komasy nie dostanie statuetki*, <https://wyborcza.pl/7,101707,25670963,oscar-dla-bozego-ciala-schlodzmy-glowy-trzy-powody-dla.html> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁴ P. Skwirowski, *Zakład o Oscary. „Boże ciało” bez szans?*, <https://www.rp.pl/finanse/art/9052601-zaklad-o-oscare-boze-cialo-bez-szans> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁵ Mart., Mtom., „To jest trochę taka bajka”. Twórcy „Bożego Ciała” w dobrych humorach po

Kolejny Polski kandydat do Oscara został nominowany w 2023 r. Film *IO* w reżyserii Jerzego Skolimowskiego, to opowieść o osiołku, którego losy stały się metaforą egzystencji. Podczas wędrówki głównego bohatera, twórcy ukazują enigmatyczne historie i ludzkie dramaty¹¹⁶. Produkcja z 2022 r., tak jak jej oscarowi poprzednicy, także została wielokrotnie nagrodzona, o czym rozpiszywały się polskie media. Na rozdaniu Polskiej Nagrody Filmowej „Orły” dzieło Skolimowskiego zdobyło sześć nagród, w tym za najlepszy film. Obraz doceniło również jury na Festiwalu w Cannes, Koło Krytyków Filmowych z Nowego Jorku i Narodowe Stowarzyszenie Krytyków Filmowych z USA (nagroda za najlepszy film nieanglojęzyczny i za najlepsze zdjęcia)¹¹⁷. Dawid Dróżdź w swoim artykule dla „Gazety Wyborczej” pozytywnie komentował polskiego kandydata do Oscara: *Nominacja dla „IO” nie jest niespodzianką. Film od kilku miesięcy zbiera laury na prestiżowych festiwalach*¹¹⁸. Według Barbary Hollender („Rzeczpospolita”) docenienie polskiej propozycji to wielkie osiągnięcie, ponieważ w tym roku zmieniła się formuła nominowania filmów: *Po raz pierwszy członkowie Akademii musieli nie tylko wybrać swoje ulubione filmy, ale też ustawić je w kolejności od 1 do 15*¹¹⁹. Mimo wielu pozytywnych komentarzy odnośnie do dzieła Skolimowskiego o przyjaznym osiołku, media podkreślały, że konkurencja jest bardzo silna¹²⁰. Ostatecznie statuetkę za najlepszy film międzynarodowy otrzymał faworyt, niemiecka produkcja *Na zachodzie bez zmian* w reżyserii Edwarda Bergera. Krytyk filmowy Tomasz Raczek w swojej wideorecenzji podsumowuje jednak, że sama nominacja dla *IO* jest dużym wyróżnieniem i z tego powinniśmy się cieszyć, a obowiązkiem każdego fana kina jest obejrzenie tego filmu¹²¹.

gali oscarowej, <https://tvn24.pl/kultura-i-styl/oscary-2020-boze-cialo-bez-nagrody-jan-komasa-elizarycembel-i-tomasz-zietek-o-gali-3906719> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁶ G. Brzozowski, *Światouczenie. Recenzja filmu „IO” w reżyserii Jerzego Skolimowskiego*, <https://kulturaliberalna.pl/2022/10/04/swiatouczenie-film-io-jerzy-skolimowski-grzegorz-brzozowski/> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁷ B.a., *Film „IO” z nominacją do Oscara*, <https://pisf.pl/aktualnosci/film-io-z-nominacja-do-oscar/> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁸ D. Dróżdź, *Oscary 2023. „IO” Jerzego Skolimowskiego walczy o Oscara. Akademia pokochała historię o osiołku*, <https://wyborcza.pl/7,101707,29390459,io-jerzego-skolimowskiego-nominowane-do-oscar-akademia-pokochala.html> (dostęp: 22.12.2023).

¹¹⁹ B. Hollender, *„IO” Jerzego Skolimowskiego zachowało szansę walki o Oscara*, <https://www.rp.pl/film/art37655291-io-jerzego-skolimowskiego-zachowalo-szanse-walki-o-oscar> (dostęp: 22.12.2023).

¹²⁰ J. Demiańczuk, *Oscary 2023: jest nominacja dla „IO”! Konkurencję ma bardzo silną*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/2198964,1,oscary-2023-jest-nominacja-dla-io-konkurencje-ma-bardzo-silna.read> (dostęp: 22.12.2023).

¹²¹ T. Raczek, *Oscary 2023 – omówienie zdobywców statuetek Amerykańskiej Akademii Filmowej – wideorecenzja Tomasza*, <https://www.youtube.com/watch?v=6HD6rkDipmY&t=134s> (dostęp: 22.12.2023).

4. WSPÓŁCZESNE OSCARY OCZAMI MEDIÓW

W 2021 r. odbyła się 93. ceremonia wręczenia Oscarów, która znacznie różniła się od poprzednich edycji. Trwająca pandemia COVID-19 uniemożliwiła przeprowadzenie filmowego święta w pierwszym terminie. Początkowo Oscary 2021 zaplanowano na 28 lutego 2021 r., jednak ostatecznie odbyły się one 25 kwietnia 2021 r.¹²². Oprócz daty, problematyczne stało się także miejsce kinematograficznego wydarzenia. Z powodu obowiązujących zasad bezpieczeństwa ogłoszenie wyników miało miejsce na dworcu Union Station w Los Angeles. Nie wszystkie media doceniły, jak ta największa stacja kolejowa w mieście została całkowicie zmieniona na potrzeby ceremonii. *Jej zabytkowy charakter i niewielki rozmiar nadały Oscarom kameralny klimat, który przywołał tym samym pierwotny wygląd uroczystości z lat dwudziestych XX wieku* – tak opisywał dworzec Marcin Wolniak, dziennikarz Polskiego Radia Londyn¹²³. Reżyser nocy oscarowej, Steven Soderbergh, musiał sprostać niełatwemu zadaniu uatrakcyjnienia całego wieczoru. Wydarzenie miało przypominać film, dlatego też otwarcie gali wystylizowano na czołówkę filmową¹²⁴.

Dziennikarze w swoich relacjach często opisywali, jak pandemia wpłynęła na ostateczny wygląd gali. Obostrzenia związane z koronawirusem zmusiły organizatorów do zaproszenia wyłącznie osób nominowanych (łącznie przybyło ich 170), a każdy musiał wykonać co najmniej trzy testy COVID-19¹²⁵. Ważnym aspektem wizualno-artystycznym na każdej ceremonii jest czerwony dywan. To na nim zaproszeni goście prezentują swoje kreacje, które później często stają się głównym tematem opisywanym w mediach, nierzadko przyćmiewając wyniki Oscarów. Mimo pandemii, w 2021 r. gwiazdy także stanęły przed aparatami fotografów na tej wizytówce hollywoodzkiego ceremoniału, ciesząc tym samym oko widzów, ponieważ, co ciekawe, w tym momencie oraz podczas transmisji nie było obowiązku noszenia maseczek. Pomimo tak wielu zmian w ostatecznym wyglądzie Oscarów, dziennikarz Janusz Wróblewski na łamach „Polityki” wskazuje, że ceremonia była zaskakująca, ale i na swój sposób przewidywalna, choć faktycznie także niestandardowa, przełomowa i historyczna¹²⁶. „Gazeta Wyborcza” również pisze o bardzo nietypowej i politycznej gali¹²⁷. Dziennik „Rzeczpospolita” oraz tygodnik „Wprost” nie komentują

¹²² R. Seth, *Oscary 2021: Wszystko co wiemy o rozdaniu nagród*, <https://www.vogue.pl/a/vogueinternational-oscary-2021-wszystko-co-wiemy-o-rozdaniu-nagrod> (dostęp: 14.02.2024).

¹²³ M. Wolniak, *Oscary 2021 - trafne werdykty, ale co z tym show?*, <https://prl24.co.uk/oscary-2021-trafne-verdykty-ale-co-z-tym-show-radio-prl-recenzja/> (dostęp: 16.02.2024).

¹²⁴ *Opening to The 93rd Academy Awards on ABC*, <https://www.youtube.com/watch?v=LKz4QgvG8PY> (dostęp: 16.02.2024).

¹²⁵ M. Górna, J. Ślódkowski, *Oscary 2021. Triumf „Nomadland”, niespodziewana nagroda dla Hopkinsa, polityczna, bardzo nietypowa gala*, <https://wyborcza.pl/7,101707,27017788,oscary-2021-pierwsza-statuetka.html> (dostęp: 16.02.2024).

¹²⁶ J. Wróblewski, *Oscary 2021. Show bez nadęcia, przełomowy, z niespodziankami*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/2115295,1,oscary-2021-show-bez-nadecia-przelomowy-z-niespodziankami.read> (dostęp: 16.02.2024).

¹²⁷ M. Górna, J. Ślódkowski, *Oscary 2021. Triumf „Nomadland”, niespodziewana nagroda dla Hopkinsa, polityczna, bardzo nietypowa gala* (dostęp: 16.02.2024).

tego kinematograficznego święta w taki sposób – w swoich relacjach opisują głównie zdobywców złotej statuetki i nominowanych.

W 2022 r. gala ponownie przybrała inny wygląd. Choć wręczenie nagród Amerykańskiej Akademii Filmowej wróciło do Dolby Theatre, organizatorzy z powodów sanitarnych zmienili układ siedzeń w teatrze. Znany teatrolog i krytyk filmowy, Tomasz Raczek wskazuje, że przez stworzenie łóż, wnętrze teatru upodobiło się do muzycznego wydarzenia, jakim jest Konkurs Piosenki Eurowizji¹²⁸. Dodaje także, że na sali panowała sztuczność i spięcie, które mogło być spowodowane właśnie odmiennym ustawieniem krzeseł¹²⁹.

Rok wcześniej na galę rozdania złotych statuetek wpuszczano wyłącznie osoby posiadające negatywny test na koronawirusa. Na ceremonię w 2022 r. należało być także zaszczepionym, jednak co ciekawe, obowiązek przyjęcia szczepionki dotyczył wyłącznie nominowanych oraz gości, artystom i prowadzącym wystarczył negatywny test¹³⁰. Oprócz tego nakaz noszenia maseczek dotyczył jedynie fotoreporterów oraz wszystkich osób podczas przebywania w mniejszych pomieszczeniach.

W 2023 r. ceremonia wręczenia Oscarów zaczęła przypominać święto kinematografii, jakie było znane przed pandemią. Dolby Theatre ponownie zyskał wygląd teatru, a na sali pojawiło się ponad trzy tysiące twórców filmowych, artystów, nominowanych oraz ich gości¹³¹. Z powodu powrotu do pierwotnego wyglądu Oscarów, aspekty wizualne nie były szczególnie komentowane przez media internetowe. Uwagę dziennikarzy zwrócił jedynie kolor słynnego dywanu, który wyjątkowo w tym roku zamienił się w kolor szampański. Powód zerwania z ponad sześćdziesięcioletnią tradycją czerwonego dywanu nie został ujawniony. Wiadomo, że konsultanci kreatywni – Lisa Love współpracowniczka gazety „Vogue” oraz Raul Avila, dyrektor „Met Gala” w Nowym Jorku, dostali swobodę w doborze koloru, a swój wybór argumentowali podobieństwem do barwy zachodzącego słońca¹³².

Za atrakcyjność ceremonii Oscarów odpowiadają nie tylko miejsce i okoliczności wydarzenia, lecz także prezyttery. To do nich należy zabawianie przybyłych gości oraz poprowadzenie kilkugodzinnej imprezy, dlatego najczęściej do tej roli wybierani zostają komicy. Jednak w 2021 r. Akademia nie zdecydowała się na jednego prowadzącego, a na siedemnaście hollywoodzkich gwiazd kina, wśród których byli: Angela Bassett, Halle Berry, Bong Joon Ho, Don Cheadle, Bryan Cranston, Laura Dern, Harrison Ford, Regina King, Marlee Matlin, Rita Moreno, Joaquin

¹²⁸ Telewizyjne widowisko muzyczne powstałe w 1956 r., na którym wykonywane są utwory przez przedstawicieli publicznych stacji telewizyjnych zrzeszonych w Europejskiej Unii Nadawców.

¹²⁹ T. Raczek, *Oscary 2022 – Tomasz Raczek wideorecenzja ceremonii rozdania Nagród Amerykańskiej Akademii Filmowej*, dz.cyt. (dostęp: 16.02.2024).

¹³⁰ B. Miller, *Oscary 2022: Środki bezpieczeństwa związane z COVID*, <https://radiopogoda.pl/oscary-2022-srodki-bezpieczenstwa-zwiazane-z-covid-podczas-gali> (dostęp: 16.02.2024).

¹³¹ T.M. Wrona, *Oscary 2023. 95. Nagrody Akademii Filmowej w liczbach. Ciekawostki*, <https://tvn24.pl/kultura-i-styl/oscary-2023-95-nagrody-akademii-filmowej-w-liczbach-ciekawostki-st6819342> (dostęp: 16.02.2024).

¹³² pqv//now, *Szampański dywan zamiast czerwonego. Hollywood zerwało z ponad 60-letnią tradycją*, <https://tvn24.pl/kultura-i-styl/oscary-2023-szampański-dywan-zamiast-czerwonego-dlaczego-zerwano-z-tradycja-st6820608> (dostęp: 16.02.2024).

Phoenix, Brad Pitt, Reese Witherspoon, Renée Zellweger, Zendaya, Riz Ahmed i Viola Davis¹³³. Krytyk filmowy Tomasz Raczek komentuje, że taka formuła przyczyniła się do nudnego, kilkugodzinnego rozdawania statuetek bez elementów humorystycznych. Nieatrakcyjność wydarzenia spowodowana była brakiem występów gwiazd muzyki, które zawsze uświetniają część artystyczną ceremonii, najczęściej śpiewając utwory nominowane do statuetki w kategorii „najlepsza piosenka oryginalna”¹³⁴. Mała scena oraz obostrzenia związane z koronawirusem zmusiły organizatorów do wcześniejszego nagrania koncertów, aby w trakcie gali wyświetlić je na ekranach, co nie spotkało się z pozytywnym odbiorem krytyków i widzów¹³⁵.

Rok później powrócono do roli prowadzącego, jednak i tym razem nie była to jedna osoba. Dziewięćdziesiątą czwartą ceremonię wręczenia Oscarów poprowadziły dwie komiczki Amy Shumer i Wanda Sykes oraz aktorka Regina Hall. Anna Koniecznyńska na łamach gazety „Vogue” komentuje ich występ jednym zdaniem: *nieśmieszne żarty prowadzących*¹³⁶. Dziennikarki Joanna Stawczyk oraz Aleksandra Gersz dla portalu informacyjnego „NaTemat.pl” także negatywnie oceniają seksistowskie żarty, które padały z ust gospodyń Oscarów. Przed wręczeniem jednej z nagród Hall zaczęła dotykać po całym ciele Josha Broлина i Jasona Mamoe, tłumacząc, że taki jest protokół związany z bezpieczeństwem w trakcie pandemii. Jej działanie spotkało się z falą krytyki wśród widzów, którzy podkreślali, że molestowanie seksualne nie może być żartem i dotyczy także mężczyzn¹³⁷. Dziennikarki pisały, że w wielu momentach prowadzące prześmiewczo nawiązywały do pandemii oraz działań Akademii dotyczących rozdania części statuetek poza transmisją. Po analizie polskich mediów internetowych jasno widać, że występ trzech gospodyń nie należał do udanych, choć Koniecznyńska w swoim artykule dla „Vogue” podkreśla, że Amy Shumer wykazała się zimną krwią po bójce między Willem Smithem i Chrisem Rockiem¹³⁸, którą opisuje w dalszej części pracy.

W przeciwieństwie do 2021 r. na 94. ceremonii wręczenia Oscarów pojawiły się gwiazdy muzyczne prezentujące swoje nominowane piosenki. Na scenie zaśpiewali Sebastian Yatra oraz obsada filmu Disneya *Nasze magiczne Encanto* w towarzystwie Megan Thee Stallion. Portale rozrywkowe zachwyciły się występem Billie Eilish, która razem ze swoim bratem Finneasem wykonała, jak się później okazało,

¹³³ B.a., *Oscary 2021: Nie będzie jednego prowadzącego. Zamiast tego plejada gwiazd*, <https://kultura.onet.pl/film/wiadomosci/oscarsy-2021-nie-bedzie-jednego-prowadzacego-zamiast-tego-plejada-gwiazd/fv0k1gy> (dostęp: 16.02.2024).

¹³⁴ T. Raczek, *Oscary 2021 – wideorecenzja Tomasza Raczka*, <https://www.youtube.com/watch?v=qXnQ0svLx14&t=506s> (dostęp: 16.02.2024).

¹³⁵ H.E.R., *Oscars Performance H.E.R. – “Fight For You” from Judas and The Black Messiah*, <https://www.youtube.com/watch?v=chjhy64T8cY> (dostęp: 16.02.2024).

¹³⁶ A. Koniecznyńska, *Najważniejsze momenty gali Oscarów 2022*, <https://www.vogue.pl/a/oscarsy-2022-najwazniejsze-moment-y-gali> (dostęp: 16.02.2024).

¹³⁷ J. Stawczyk, *Żenadometr eksplodował. Żart prowadzącej oscarową galę o robieniu „wymazu językiem” obrzydził widzów*, <https://natemat.pl/403639,regina-hall-przesadzila-na-oscarach-zarzucono-jej-seksistowskie-zachowanie> (dostęp: 16.02.2024).

¹³⁸ A. Koniecznyńska, *Najważniejsze momenty gali Oscarów 2022, ...*, (dostęp: 16.02.2024).

zwycięski utwór *No Time To Die* z filmu o Jamesie Bondzie¹³⁹. Gale otworzyła jedna z najpopularniejszych piosenek na świecie, Beyoncé piosenką „Be Alive” z produkcji *King Richard: Zwycięska rodzina*, jednak jej występ został nagrany wcześniej na kortach tenisowych w Compton, gdzie jako dzieci zaczynały grać bohaterki filmu, Serena i Venus Williams¹⁴⁰.

Na jubileuszową 95. ceremonię wręczenia Oscarów organizatorzy powrócili do sprawdzonego w tej roli prowadzącego, czyli Jimmy’ego Kimmela. Dla komika była to trzecia w tej roli gala, jednak jak się okazuje nie ostatnia, ponieważ potwierdzono jego udział także podczas Oscarów 2024¹⁴¹. Mimo dużego doświadczenia prezentera, krytyk Tomasz Raczek stwierdził, że uroczystość prowadzona była przeciętnie i bardzo zachowawczo, bez pomysłu i dowcipów, choć szczęśliwie obyła się bez skandali, które przyćmiły galę z poprzedniego roku¹⁴². Portale internetowe potwierdzają, że była to spokojna i bezpieczna noc, a dowodem na to jest tabliczka z napisem: *liczba transmisji Oscarów bez skandali*, którą Kimmel odsłonił na zakończenie ceremonii zmieniając liczbę 0 na 1¹⁴³. Część artystyczną wypełniły takie gwiazdy jak Sofia Carson czy Lenny Kravitz, który podczas momentu honorującego zmarłych twórców kina, wykonał utwór *Calling All Angels*. Lady Gaga zaśpiewała w nowej aranżacji piosenkę *Hold My Hand*¹⁴⁴ z filmu *Top Gun: Maverick*, a Rihanna utwór *Lift Me Up* z produkcji *Czarna Pantera: Wakanda w moim sercu*¹⁴⁵. Do obu tych występów w swojej wideorecenzji odniósł się Tomasz Raczek, komentując, że nie były to ani mistrzowskie, ani powalające wykonania, choć obie piosenkarki są do tego zdolne. Najlepiej ocenił występ wokalnie-taneczny twórców piosenki *Naatu Naatu* z bollywoodzkiego filmu *RRR*, który niedługo później został laureatem Oscara w kategorii „najlepsza piosenka oryginalna”: *[W tym utworze] najważniejszy jest układ choreograficzny i taniec, który faktycznie jest fenomenalny, nowoczesny, inny*¹⁴⁶.

Noc Oscarowa to największe filmowe widowisko na świecie oglądane przez miliony osób, dlatego też coraz częściej poruszane są podczas niej tematy związane

¹³⁹ M. Friedrich, *Oscary 2022: występy Billi Eilish i Beyonce ozdoba gali. Przejdą do historii?*, <https://rozrywka.radiozet.pl/muzyka/Oscary-2022-wystepy-Billi-Eilish-i-Beyonce-ozdoba-gali> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴⁰ M. Górna, J. Słodkowski, *Oscary 2022 – gala: Will Smith policzkuje Chrise Rocka. Wielki triumf niskobudżetowej produkcji*, <https://wyborcza.pl/7,101707,28270700,oscare-2022.html> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴¹ L. Pietrzak, *Oscary 2024 – prowadzący ogłoszony! Kto tym razem poprowadzi galę?*, <https://www.eska.pl/cinema/news/oscare-2024-prowadzacy-ogloszony-kto-tym-razem-poprowadzi-gale-aan3iy-c1MT-Fbnu.html> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴² T. Raczek, *Oscary 2023 – omówienie zdobywców statuetek Amerykańskiej Akademii Filmowej – wideorecenzja Tomasza, ...*, (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴³ J. Kimmel, *Jimmy Kimmel Closing Monologue| 95th Oscars (2023)*, <https://www.youtube.com/watch?v=NjVA0dcAtQs> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴⁴ Lady Gaga, *Hold My Hand (Live From The Oscars/2023)*, <https://www.youtube.com/watch?v=qwoyUpXjQ9c> (dostęp: 16.02.2024 r.).

¹⁴⁵ Rihanna, *Lift Me Up (Live from the Oscars 2023)*, <https://www.youtube.com/watch?v=0NZ6A-X6taA> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴⁶ T. Raczek, *Oscary 2023 – omówienie zdobywców statuetek Amerykańskiej Akademii Filmowej – wideorecenzja Tomasza, ...*, (dostęp: 16.02.2024).

z problemami społecznymi, odmiennością, akceptacją oraz szanowaniem drugiego człowieka. Czy to znaczy, że po latach supremacji białych, starszych mężczyzn Akademia podejmuje próbę zadośćuczynienia, doceniając w swoich nominacjach nie tylko gwiazdy białego amerykańskiego kina? Krytyk Tomasz Raczek wskazuje, że ceremonia w 2021 r. była *uniwersalna i światowa*, co przyczyniło się do tego, że *w tegorocznych Oscarach nie było Hollywoodu, [...] przeważały filmy mniejsze, kameralne, o charakterze filmów niezależnych*¹⁴⁷. Raczek stawia tezę, że przez pandemię, kiedy kina były zamknięte, a premiery przesunięto, Akademia wykorzystała czas na odkupienie swoich win przez docenienie osób czarnoskórych, kobiet, przedstawicieli innych grup etnicznych, ludzi, którzy po prostu nie są białymi Amerykanami¹⁴⁸.

Z opinią krytyka zgadzają się ogólnopolskie dzienniki. „Rzeczpospolita” w tytule swojego artykułu na temat gali z 2021 r. umieszcza zdanie: *Górq platformy streamingowe i kobiety*¹⁴⁹. W dalszej części autorka Barbara Hollender podkreśla, że w kategorii za „najlepszą reżyserię” nominowano Koreańczyka Lee Isaaca Chunga, a także aż dwie kobiety – Brytyjkę Emeraldę Fennell oraz Chinkę Chloé Zhao, która została laureatką tej kategorii. Oprócz tego produkcja Fennell otrzymała złotą statuetkę za scenariusz oryginalny, a Zhao zdobyła Oscara za „najlepszy film roku” swoim dziełem *Nomadland*¹⁵⁰. Dziennik w innym artykule przypomina, że *Chloé Zhao została pierwszą w historii Oscarów kobietą-reżyserem azjatyckiego pochodzenia, która otrzymała statuetkę dla najlepszego reżysera za film „Nomadland”. [...] jest też dopiero drugą w historii kobietą ze statuetką dla najlepszego reżysera. Jako pierwszą kobietę nagrodą w tej kategorii, 11 lat temu, nagrodzono Kathryn Bigelow za „The Hurt Locker”*¹⁵¹. Analizując przekaz medialny, można stwierdzić, że gala w 2021 r. to głównie docenienie azjatyckich twórców. Janusz Wróblewski na łamach „Polityki” tak pisze o zmianach wśród laureatów aktorskich kategorii: *Trwającą od dekad dominację białych [...] symbolicznie przełamała druga pochodząca z Dalekiego Wschodu artystka: 73-letnia Koreanka Youn Yuh-jung, wcielająca się w drugoplanową rolę Soonji w filmie „Minari” o koreańskich imigrantach zapuszczających korzenie w Arkansas. Jej nazwisko raczej z niczym się u nas nie kojarzy, ale Youn w Azji uznawana jest za niekwestionowaną wielkość. Od 50 lat występuje na scenach teatralnych, gra w kinie i serialach, chociaż aktorstwa nie studiowała*¹⁵².

W kategorii „najlepszy aktor drugoplanowy” nagrodzono typowanego do statuetki Daniela Kaluuya za kreację w filmie *Judasz i czarny Mesjasz*, opowiadającym

¹⁴⁷ T. Raczek, *Oscary 2021 – wideorecenzja Tomasza Raczka*, ..., (dostęp: 16.02.2024).

¹⁴⁸ Tamże.

¹⁴⁹ B. Hollender, *Oscary 2021: Górq platformy streamingowe i kobiety*, <https://www.rp.pl/kultura/art8645371-oscary-2021-gora-platformy-streamingowe-i-kobiety> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁵⁰ Tamże.

¹⁵¹ arb, *Oscary 2021: 93. gala rozdania Oscarów w Los Angeles. Kto otrzymał statuetki?*, <https://www.rp.pl/kultura/art162661-oscary-2021-93-gala-rozdania-oscarow-w-los-angeles-kto-otrzymal-statuetki?refreshpaywall=ba901710-f86a-4d14-97f5-27db0e25b61c#after-successfully-login> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁵² J. Wróblewski, *Oscary 2021. Show bez nadęcia, przełomowy, z niespodziankami*, ..., (dostęp: 16.02.2024).

o Czarnych Panterach¹⁵³. Dziennikarz Janusz Wróblewski podkreśla, *fakt, że faworycy w obu kategoriach aktorskich [Kaluya i Yuh-jung] nie mają białego koloru skóry, to kolejny wyraźny sygnał, że branża filmowa otwiera się na różnorodność*¹⁵⁴. Tym samym potwierdza się teza krytyka Tomasza Raczek o chęci docenienia przez Akademię ludzi o innym kolorze skóry. Różnorodność ras i kultur w Ameryce to zjawisko, które tworzyło to państwo. W swojej pracy o problemie rasizmu w Stanach Zjednoczonych Miłosz Łach wskazuje, że *to podłoże rasowe jest przyczyną największych walk między grupą ludności białej stanowiącej 80% społeczeństwa amerykańskiego, a największą grupą mniejszościową, ludności czarnej, stanowiącej 13% ogółu społeczeństwa*. Powodem tych zatarć jest historia Stanów Zjednoczonych Ameryki, która jako siedemnastowieczna kolonia brytyjska sprowadzała czarnoskórych niewolników do pracy na plantacjach bawełny i kukurydzy¹⁵⁵.

Ceremonia wręczenia Oscarów w 2022 r. stała się niejako kontynuacją wspierania i doceniania osób nietolerowanych i prześladowanych z powodu odmiennej koloru skóry, poglądów czy rasy. Wśród internetowych komentarzy najczęściej padało słowo *poprawność* i tak też ocenia ceremonię Raczek w swojej wideorecenzji¹⁵⁶. Powodem tego są ustanowione w 2020 r. nowe zasady odnoszące się do nominacji filmów do Nagrody Oscara. Dotyczą one m.in. określonej liczby reprezentantów grup kobiet, mniejszości etnicznych czy rasowych, osób LGBT+ oraz z niepełnosprawnością fizyczną lub intelektualną wśród aktorów, ekipy filmowej, a nawet poruszanych wątków w fabule. Bez spełnienia tych warunków produkcja nie będzie brana pod uwagę podczas nominacji do nagrody¹⁵⁷. Pojawia się pytanie, czy takie zasady powinny być w ogóle wprowadzane? Czy jest to potrzebne w momencie, kiedy należy rozstrzygnąć, który film był najlepszy w danym roku, a nie, który najlepiej wpasował się w wytyczne amerykańskiej Akademii Filmowej?

Mimo że przepisy oficjalnie mają wejść w życie w 2024 r., już podczas 94. gali zaczęto je powoli wprowadzać. Skutkiem tego była wygrana w kategorii za „najlepszą rolę drugoplanową” wygrana głuchoniemego aktora Troya Kotsura. Marta Górna oraz Jędrzej Ślódkowski dla „Gazety Wyborczej” pozytywnie komentowali owacje gości zebranych w Dolby Theatre: *Publika zgotowała charyzmatycznemu aktorowi oklaski w języku migowym (gest przypominający „słoneczka”). Z języka migowego tłumaczona była też jego mowa, którą zadedykował swojemu ojcu i społeczności głuchoniemych. [...] to druga w historii Oscarów głuchoniema osoba ze statuetką w kategorii aktorskiej. Pierwszą była Marlee Matlin, która nagrodę zdobyła*

¹⁵³ Ruch działający w latach 60. i 70. XX wieku na rzecz wyzwolenia praw czarnoskórych mieszkańców Stanów Zjednoczonych.

¹⁵⁴ J. Wróblewski, *Oscary 2021. To będzie przełomowe rozdanie*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/2113439,1,oscary-rozdanie-przelomowe.read> (dostęp: 16.02.2024).

¹⁵⁵ M. Łach, *Problem rasizmu w Stanach Zjednoczonych Ameryki w dobie prezydentury Trumpa*, Kraków 2021, 167.

¹⁵⁶ T. Raczek, *Oscary 2022 – Tomasz Raczek wideorecenzja ceremonii rozdania Nagród Amerykańskiej Akademii Filmowej*, ..., (dostęp: 18.02.2024).

¹⁵⁷ B. a, *Filmy bez LGBT, kobiet i mniejszości rasowych nie dostaną statuetki. Nowe zasady przyznawania Oscarów*, <https://polskieradio24.pl/5/1223/artykul/2579230,filmy-bez-lgbt-kobiet-i-mniejszosci-rasowych-nie-dostana-statuetki-nowe-zasady-przyznawania-oscarow> (dostęp: 18.02.2024).

za swoją kreację w filmie „Dzieci gorszego Boga” (1985). W CODA Matlin gra z kolei filmową żonę Kotsura¹⁵⁸.

W kategorii „najlepsza aktorka drugoplanowa” także doceniono przedstawicielkę grup mniejszości, Oscara za kreację w filmie *West Side Story* dostała bowiem Ariana DeBose. Do jej zwycięstwa również odniósł się dziennik „Gazeta Wyborcza”, przytaczając m.in. jej przemowę po odebraniu złotej statuetki: *Ameryka to miejsce, w którym marzenia się spełniają. [...] Jeżeli ktokolwiek podważy waszą tożsamość, zapewniam, że tu jest dla was miejsce* – dodała, podkreślając, że sama jest lesbijką pochodzenia afroamerykańskiego i latynoskiego. W tej kategorii (najlepsza aktorka drugoplanowa) pokonała m.in. Jessie Buckley (*Córka*) i Judi Dench (*Belfast*)¹⁵⁹. Na łamach magazynu „Vogue” Anna Koniecznyńska zwróciła uwagę na przemowę innej aktorki, Jessiki Chastain, zwracającej się do osób LGBT+. Laureatka Oscara za rolę pierwszoplanową w produkcji *Oczy Tammy Faye*, wymieniła, z jakimi problemami zmagają się osoby nieheteronormatywne, szczególnie w czasie pandemii, i przekazała im otuchę i zrozumienie¹⁶⁰.

Pomimo wielu pozytywnych aspektów dotyczących wsparcia przedstawicieli innych ras lub osób o odmiennych poglądach, ceremonia wręczenia Oscarów w 2022 r. została zapamiętana z całkiem innego powodu. Wyniki gali stały się tematem drugorzędnym z powodu sytuacji, która wydarzyła się na scenie pomiędzy komikiem Chrisem Rockiem a znanym aktorem Willem Smithem. *Will Smith policzkuje i wygrywa Oscara*¹⁶¹ – tak tygodnik „Polityka” pisze o tym, co wydarzyło się podczas nocy filmowej. *Po prostu było na żywo, w trakcie wręczania Oscarów, klasyczne mordobicie*¹⁶² – komentuje krytyk filmowy Tomasz Raczek. Chris Rock, podczas ogłaszania zwycięzcy w kategorii „najlepszy film dokumentalny”, zażartował z żony Willa Smitha, która cierpi na łysienie plackowate. Aktor wszedł na scenę, zadając cios w twarz komikowi, wykrzykując przy tym, aby przestał obrażać jego żonę. *Przyjemny nastrój w Dolby Theatre prysł. Błyskotliwy Rock był tak skonsternowany, że przez kilka sekund nie był w stanie wydobyć z siebie słowa* – komentuje „Gazeta Wyborcza”. Początkowo nikt na sali nie wiedział, czy scenka nie została wyreżyserowana. Jednak godzinę później Smith został laureatem Oscara w kategorii „najlepszy aktor pierwszoplanowy”, a w swoim przemówieniu, nie kryjąc łez, przeproszał za swoje zachowanie, tłumacząc, że przechodzi ciężkie chwile. *Richard Williams był nieustraszoną obrońcą swojej rodziny. Bóg wzywa mnie, bym chronił innych i był dla nich oparciem. Przepraszam Akademię i innych nominowanych. Wyglądam jak szalony ojciec, jak Richard Williams. Ale miłość sprawia, że robisz*

¹⁵⁸ M. Górna, J. Słodkowski, *Oscary 2022 – gala: Will Smith policzkuje Chrisa Rocka. Wielki triumf niskobudżetowej produkcji*, dz.cyt. (dostęp: 18.02.2024).

¹⁵⁹ Tamże.

¹⁶⁰ A. Koniecznyńska, *Najważniejsze momenty gali Oscarów 2022, ...*, (dostęp: 18.02.2024).

¹⁶¹ A. Żelazińska, *Oscary 2022. „CODA” najlepszym filmem roku i noc niespodzianek*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/2160045,1,oscare-2022-coda-najlepszym-filmem-roku-i-noc-niespodzianek.read> (dostęp: 18.02.2024).

¹⁶² T. Raczek, *Oscary 2022 – Tomasz Raczek wideorecenzja ceremonii rozdania Nagród Amerykańskiej Akademii Filmowej, ...*, (dostęp: 18.02.2024).

*szalone rzeczy*¹⁶³ – wyjaśniał aktor, odwołując się do swojej postaci w filmie *King Richard: Zwycięska rodzina*, za którą otrzymał Oscara. Dziennik „Rzeczpospolita” pisze, że po zakończeniu ceremonii do Chrisa Rocka zgłosiła się policja z Los Angeles, informując, że jeśli złoży zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, aktor znany z *Facetów w czerni*, mógłby zostać skazany nawet na sześć miesięcy pozbawienia wolności oraz 100 tys. dolarów kary grzywny¹⁶⁴. Media przytaczały także reakcje innych aktorów i twórców filmowych na zachowanie Smitha: *Najokropniejszy moment w historii Oscarów. Artyści stand-upu są przyzwyczajeni do obelg hakerów, ale napaść fizyczna to już za dużo* – komentował aktor znany z *Gwiazdnych Wojen*, Mark Hamill¹⁶⁵.

Ceremonia z 2023 r. została jednogłośnie okrzyknięta przez krytyków jako poprawna, przeciętna i bez skandali. Filmoznawca Łukasz Maciejewski ocenił, że przede wszystkim była przewidywalna. *Powtarzamy to prawie co roku, ale jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, że mówimy o najbardziej nagłośnionej, najszerzej opisywanej filmowej gali w roku, to tutaj te niespodzianki zdarzają się bardzo rzadko*¹⁶⁶.

Amerykańsko-azjatycka produkcja stworzona przez Daniela Kwana i Daniela Scheinerta *Wszystko wszędzie naraz* zdobyła aż 7 statuetek, w tym w najbardziej wyczekiwanych kategoriach filmowych – najlepszy film, najlepszy reżyser i najlepszy scenariusz oryginalny. Za najlepszą rolę pierwszoplanową żeńską nagrodę zdobyła Malezyjka Michelle Yeoh, a za najlepszą rolę drugoplanową męską statuettę otrzymał Wietnamczyk Ke Huy Quan. *Ta ceremonia stworzyła historię, bo oficjalnie usankcjonowała obecność aktorów pochodzenia azjatyckiego w Hollywood* – komentował w swojej recenzji Tomasz Raczek. Można stwierdzić, że tytuł stał się przepowiednią tego, co czekało wschodnią produkcję na 95. gali rozdania statuetek. Otrzymując wcześniej 11 nominacji, widać, że amerykańska Akademia Filmowa pragnie uwzględniać twórców filmowych innych narodowości, ras oraz o odmiennych poglądach. Jednak dziennikarka „Rzeczpospolitej” Barbara Hollender stawia pytanie, czy ten film faktycznie powinien otrzymać Oscara za przeciętną reżyserię i chaotyczny scenariusz?¹⁶⁷

Jury doceniło także przedstawicieli innego państwa z Dalekiego Wschodu. W kategorii „najlepsza piosenka oryginalna” złotą statuettę otrzymali autorzy utworu *Naatu Naatu* z bollywoodzkiego filmu *RRR*. Dawid Dróżdź dla „Gazety Wyborczej” ocenia, że indyjska propozycja przyćmiła takie utwory jak *Hold My Hand* autorstwa Lady Gagi czy *Lift Me Up*, wykonywany przez Rihanne. Dziennikarz

¹⁶³ M. Górna, J. Słodkowski, *Oscary 2022 – gala: Will Smith policzkuje Chrisa Rocka. Wielki triumf niskobudżetowej produkcji*, dz.cyt. (dostęp: 18.02.2024).

¹⁶⁴ B. Hollender, *Oscary 2022. Skandal na gali. Will Smith spoliczkował prezentera*, <https://www.rp.pl/film/art35955861-oscary-2022-skandal-na-gali-will-smith-spoliczkowal-prezentera> (dostęp: 18.02.2024).

¹⁶⁵ Tamże.

¹⁶⁶ K. Krzykowska, Ł. Maciejewski: „*Wszystko wszędzie naraz*” to przykład filmu, „rozgrzesza sumienia”, ale są filmy lepsze, <https://dzieje.pl/kultura-i-sztuka/l-maciejewski-wszystko-wszedzie-naraz-przyklad-filmu-ktory-rozgrzesza-sumienia-ale> (dostęp: 18.02.2024).

¹⁶⁷ B. Hollender, *Oscary 2023: Wielki triumf 35-latków*, <https://www.rp.pl/film/art38112761-oscary-2023-wielki-triumf-35-latkow> (dostęp: 18.02.2024).

zwraca uwagę, że to czwarty przypadek, kiedy to nagrodę zdobywa piosenka nie-anglojęzyczna: *Poprzedni Oscar dla piosenki wykonanej w innym języku, innym niż angielski zdobyła w 2009 r. także piosenka indyjska, ale śpiewana w hindi. Mowa o „Jai Ho” z filmu „Slumdog. Milioner z ulicy”*¹⁶⁸.

Poprawność polityczna staje się coraz popularniejszym zjawiskiem w mediach, kulturze, ogólnościowych konkursach, a także podczas festiwalu i ceremonii rozdawania nagród. Według *Encyklopedii PWN* poprawnością polityczną jest *unikać określeń, które mogłyby zostać uznane za dyskryminujące ze względu na przynależność rasową, narodową, wyznaniową, pochodzenie społeczne lub orientację seksualną*¹⁶⁹. Kojarzona jest głównie z działalnością lewicowych ruchów i stała się nie tylko obowiązkową częścią rozmów związanych z polityką, ale również ma wpływ na ostateczny kształt mediów rozrywkowych¹⁷⁰.

Mimo rozprzestrzeniającej się zasady poprawności politycznej, która staje się coraz bardziej widoczna na Oscarach, krytyk filmowy Łukasz Adamski stwierdził, że nie taki był powód wyróżnień poszczególnych filmów: *Te nominacje [w 2021 r.] nie wynikają z poprawności politycznej. Ci aktorzy i reżyserzy zasłużyli sobie na to – mówił w rozmowie z Magdaleną Piejko na antenie Polskiego Radia 24*¹⁷¹. Dodał także, że ta gala będzie zróżnicowana: *Mamy nominowanego pierwszego aktora z korzeniami bliskowschodnimi, to Brytyjczyk pochodzący z Pakistanu Riz Ahmed. Jest też Azjata Steven Yeun, który również stworzył wybitną rolę. [...] Chloé Zhao dostanie Oscara na reżyserię filmu „Nomadland”. Tylko jedna kobieta w historii dostała Oscara za reżyserię. [...] Chadwick Boseman, który grał Czarną Panterę w filmach Marvela, otrzyma najpewniej pośmiertnego Oscara*¹⁷². *Naprawdę stworzył wybitną rolę w filmie „Ma Rainey: Matka bluesa”*¹⁷³.

Odmienne zdanie ma inny filmoznawca Tomasz Raczek, który wskazuje, że Hollywood wykorzystał okres pandemii na odkupienie swoich grzechów i docenił innych twórców, wpasowując się tym samym w potrzeby zaspokojenia poprawności politycznej¹⁷⁴. Media rozrywkowe, dzienniki i tygodniki ogólnopolskie nie poruszają wątków związanych z polityką na 93. gali rozdania Oscarów, jedynie wymieniają zwycięzców poszczególnych kategorii. Powodem tego może być fakt, że ceremonia odbyła się podczas pandemii, która stała się głównym tematem opisywanym przez dziennikarzy.

¹⁶⁸ D. Drózd, *Oscary 2023: jak „Naatu Naatu” pokonało Rihannę i Lady Gagę. Hindusi film kręcili u Zelenskigo*, <https://wyborcza.pl/7,101707,29553731,oscare-2023-indyjska-piosenka-zach-wycila-akademie-wygrala.html> (dostęp: 18.02.2024).

¹⁶⁹ *Encyklopedia popularna PWN*, hasło: Poprawność polityczna, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3960506/poprawnosc-polityczna.html> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁷⁰ M. Osińska, M. Szymański, *Poprawność polityczna w grach cyfrowych*, Opole 2018, 69-70.

¹⁷¹ B. a., *Oscary 2021 w cieniu pandemii i poprawności politycznej*, <https://polskieradio24.pl/130/8291/artukul/2722026,oscare-2021-w-cieniu-pandemii-i-poprawnosc-politycznej> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁷² Rozmowa była nagrywana przed ceremonią wręczenia Oscarów w 2021 r. Aktor finalnie nie otrzymał Oscara za najlepszą rolę pierwszoplanową – zdobył ją Anthony Hopkins.

¹⁷³ B. a., *Oscary 2021 w cieniu pandemii i poprawności politycznej*, dz.cyt. (dostęp: 19.02.2024).

¹⁷⁴ T. Raczek, *Oscary 2021 – wideorecenzja Tomasza Raczkę*, dz.cyt. (dostęp: 19.02.2024).

W 2022 r., za sprawą wybuchu wojny w Ukrainie, spodziewano się, że charakter oscarowej uroczystości zmieni się. Dziennik „Gazeta Wyborcza” wskazuje, że niektóre gwiazdy kina w tym m.in. Benedict Cumberbatch, Diane Warren, YounYuh-jung, Jason Mamo, Samuel L. Jackson czy Jamie Lee Curtis przybyły na czerwony dywan z przypiętą żółto-niebieską wstążką lub poszetką, okazując swoje wsparcie i pamięć¹⁷⁵. Aktorka Mila Kunis, która z pochodzenia jest Ukrainką, jako pierwsza podczas gali nawiązała do kryzysowej sytuacji w Ukrainie, informując przy tym, że w zorganizowanej przez nią zbiórce pieniędzy udało się zebrać 35 milionów dolarów na pomoc napadniętemu państwu¹⁷⁶. Magazyn „Vogue” zwrócił uwagę, że kolejnym aspektem odnoszącym się do wojny była minuta ciszy oraz tablica upamiętniająca walczących Ukraińców, której tekst głosił: *Zwracamy się z prośbą o chwilę milczenia, by okazać wsparcie narodowi ukraińskiemu, mierzącemu się z inwazją, konfliktem i uprzedzeniami na własnych granicach kraju. Choć film jest dla nas ważnym narzędziem, by wykazać się człowieczeństwem w czasach konfliktu, rzeczywistość jest taka, że miliony ukraińskich rodzin potrzebują jedzenia, opieki zdrowotnej, czystej wody oraz służb ratowniczych. Zasoby są ograniczone i my – wspólnie jako międzynarodowa społeczność – możemy zrobić więcej. Prosimy was o wsparcie Ukrainy w każdy możliwy dla was sposób. #StandWithUkraine*¹⁷⁷.

Dziennikarz i publicysta Agaton Koziński dla tygodnika „Wprost” pisał, że *tegoroczne Oscary dołączą do długiej listy ceremonii o silnym wydźwięku politycznym*¹⁷⁸. Do wojny w Ukrainie odnosiły się także osoby występujące na scenie lub odbierające swoje nagrody. „Gazeta Wyborcza” przypomina, że prowadząca Amy Schumer nazwała obecną sytuację *ludobójstwem*, a wcześniej nawoływała do połączenia wideo z prezydentem Ukrainy Wołodymyrem Zełenskim. Podczas momentu uczczenia 50. rocznicy powstania filmu *Ojciec chrzestny*, reżyser Francis Ford Coppola krzyknął: *Niech żyje Ukraina!*, a producent *Psich pazurów* Emile Sherman komentował, że czuje się nieswojo, będąc teraz w garniturze, wiedząc, co dzieje się w Ukrainie: *To niełatwy czas, gdy próbujemy zrozumieć, co dzieje się w tej części świata, a jednocześnie – świętować osiągnięcia wszystkich, którzy stworzyli ten film i wszystkie filmy dzisiejszego wieczoru*¹⁷⁹.

Jednak warto postawić pytanie, czy Akademia zrobiła wszystko, aby wyrazić swoje wsparcie dla Ukrainy? Media zwracają uwagę, że mimo iż gesty solidarności pojawiły się, było ich stosunkowo mało i częściej były własną inicjatywą gości niż organizatorów ceremonii. Dodatkowo fakt, że gala w 2022 r. została przyćmiona

¹⁷⁵ M. Górna, J. Słodkowski, *Oscary 2022 – gala: Will Smith policzkuje Chrisa Rocka. Wielki triumf niskobudżetowej produkcji*, dz.cyt. (dostęp: 19.02.2024).

¹⁷⁶ B. a., *Oscary 2022: Minuta ciszy dla Ukrainy*, <https://www.vogue.pl/a/oscar-y-2022-minuta-ciszy-dla-ukrainy> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁷⁷ Tamże.

¹⁷⁸ A. Koziński, *Oscary 2022. Co robi Hollywood? „Wsparcie Ukrainy przez świat filmowy jest oczywiste”*, <https://www.wprost.pl/magazyn/10667560/oscar-y-2022-co-zrobi-hollywood-wsparcie-ukrainy-nie-jest-oczywiste.html> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁷⁹ D. Drózd, *Oscary 2022. Nie było łączenia z Zełenskim. Czy Akademia wystarczająco wsparła Ukrainę?*, <https://wyborcza.pl/7,101707,28272578,oscar-y-2022-nie-bylo-laczenia-z-zelenskim-czy-akademia-wystarczajaco.html> (dostęp: 19.02.2024).

przez skandal z udziałem Willa Smitha i Chrisa Rocka także wpłynął na marginalizację przez Akademię trudnej sytuacji w Europie oraz brak klarownego potępienia działań Rosji. „Gazeta Wyborcza” podkreśla: *W mediach społecznościowych nie brakuje opinii, że Akademia potraktowała temat wojny w Ukrainie lekceważąco. „Ludzie są zabijani, a oni wybrali ciszę i bierność”* – cytuje dziennikarz Dawid Dróżdż jeden z komentarzy na platformie „X”¹⁸⁰. Media głośno komentowały także słowa aktora Seana Penna, który kilka dni przed ceremonią zapowiedział, że zniszczy swoje dwie statuetki Oscara, zdobyte za pierwszoplanowe role w filmach *Rzeka tajemnicy* (2003) i *Obywatel Milk* (2008), jeśli podczas gali nie odbędzie się połączenie wideo z prezydentem Zełenskim. Marta Górna w artykule dla „Gazety Wyborczej” cytuje dosadne słowa Penna: *Jeśli jej członkowie [Akademii] zagłosowali przeciw, a Ukraina w tej właśnie chwili bierze na siebie kule i bomby po to, by nas chronić, to będzie to najohydniejszy moment w historii Hollywood. [...] To najwspanialsze, co Akademia może zrobić: dać mu okazję do przemówienia do nas wszystkich. Przecież ten facet rozumie branżę filmową, sam ma za sobą udaną karierę aktorską*¹⁸¹. Pomimo prośb ze strony prowadzącej i aktorów, producent nocy oscarowej Will Packer odmówił podjęcia takiego działania, zapewniając, że naród ukraiński będzie doceniony oraz przypomniał, że *trzeba zachować równowagę podczas takiej nocy, tu chodzi o zabawę i świętowanie*¹⁸². Swoją decyzję argumentował słowami, że takie przemówienie będzie faworyzacją białych ludzi, ponieważ kiedy chodziło o konflikty osób czarnoskórych, reakcji nie było¹⁸³. Krytyk filmowy Łukasz Adamski wskazał, że takie zachowanie to *absurd politycznej poprawności. To powoduje, że galę oscarową coraz mniej ludzi ogląda w Stanach Zjednoczonych. Gala jest coraz bardziej odrzucana przez masową widownię*¹⁸⁴.

Podobna sytuacja wydarzyła się w 2023 r. Jednak na 95. ceremonię wręczenia Oscarów chęć wygłoszenia pokojowego przemówienia zgłosił sam prezydent Ukrainy, po tym jak zrobił to także w trakcie gali Złotych Globów. Polska Agencja Prasowa, odnosząc się do ponownego odrzucenia prośby Zełenskiego, cytowała wypowiedź ministra spraw zagranicznych Ukrainy, Dmytra Kułeby: *Myślę, że jeśli film „Na Zachodzie bez zmian” dostanie Oscara za najlepszy film zagraniczny, podczas gdy prezydent Zełenski, który walczy, przewodzi krajowi, tocząc największą wojnę w Europie od czasów II wojny światowej, nie będzie mógł przemawiać na rozdaniu Oscarów, to nie znajdzie się lepszego przykładu hipokryzji czołowych menedżerów i producentów przemysłu filmowego*¹⁸⁵. Dzieło Edwarda Bergera faktycznie

¹⁸⁰ Tamże.

¹⁸¹ M. Górna, *Zniszczy swoje Oscary, jeśli na gali nie przemówi Zełenski. „Ukraina przyjmuje na siebie bomby”*, <https://wyborcza.pl/7,101707,28268840,slubuje-ze-niszczy-swoje-oscary-jesli-na-galini-przemowi.html> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁸² Tamże.

¹⁸³ M. Nowak, *Zełński chciał wygłosić pokojowe przemówienie na Oscarach. Akademia odmówiła*, <https://noizz.pl/kultura/oscary-2023-akademia-filmowa-nie-chce-wystapienia-zelemskiego/0891gzh> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁸⁴ B. N., *Oscary: rozczarowanie i „poprawność polityczna”*, <https://trybuna.info/wyrozniene/oscary-rozczarowanie-i-poprawnosc-polityczna/> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁸⁵ B. Lemańska, A. Dobrowolski, *Prezydent Ukrainy nie przemówi na gali Oscarów. Dlaczego?*,

otrzymało statuetkę za najlepszy film międzynarodowy, jednak nie był to jedyny wojenny akcent. Laureatem w kategorii „najlepszy pełnometrażowy film dokumentalny” został *Nawalny*, opowiadający o przywódcy rosyjskiej opozycji Aleksieju Nawalnym. Można stwierdzić, że Akademia wyraziła wsparcie na swój „hollywoodzkie sposoby” – nagradzając statuetką aspekty kojarzone z wojną w Ukrainie. Nieobecność Zelenskiego na Oscarach była jednym z głównych tematów komentowanych przez media w związku z ceremonią w 2023 r. Odnosił się do tego także krytyk Łukasz Maciejewski, mówiąc, że Akademia jest konsekwentna w swoich działaniach: *Myślę, że w zeszłym roku ta odmowa bolała nas bardziej, byliśmy świeżo po wybuchu wojny, w tym [2023] roku oni utrzymali tę decyzję, trudno się z tym spierać, tzn. to ma być impreza filmowa nie polityczna. My w Polsce mamy raczej jednoznaczny stosunek do tego, ale być może inne kraje i część Amerykanów opinii na temat wojny w Ukrainie nie ma.* Dodał, że jego zdaniem Zełenski powinien przemówić, ale także usprawiedliwiał wybór Akademii: *Myślę, że to nie była decyzja podejmowana szybko i przeważyło myślenie globalne*¹⁸⁶.

Poza aspektem wojny, do politycznej poprawności odnosili się także obrońcy zwierząt, a powodem tego było wprowadzenie przez Jimmy’ego Kimmela na scenę osiołka. Zwierzę miało być nawiązaniem do jednej z postaci w irlandzkiej produkcji *Duchy Inisherin* nominowanej do Oscara w kategorii „najlepszy filmu roku”. Dawid Dróżdż na łamach „Gazety Wyborczej” nie pochwalał takiego traktowania, stawiając pytanie, *czy jednak oscarowa scena to odpowiednie miejsce dla zwierzęcia?*¹⁸⁷. Do tej sytuacji odniosła się też „Rzeczpospolita”, pisząc o negatywnych komentarzach w kierunku prezentera i zarzucaniu mu znęcanie się nad osłem: *Wstyd, że [...] wykorzystali tego osiołka jako rekwizyt* – cytuje dziennik komentarz napisany na platformie „X” przez organizację PETA (Ludzie na Rzecz Etycznego Traktowania Zwierząt)¹⁸⁸.

Po analizie aspektów artystycznych, społecznych i politycznych ceremonii wręczenia Oscarów w latach 2021, 2022 i 2023 warto na koniec zauważyć, jak zróżnicowany był przekaz medialny. Hollywoodzka nagroda na przestrzeni lat stała się ikoną kinematografii, dlatego mimo że gala odbywa się na innym kontynencie, media w Polsce także szeroko komentują i opisują jej przebieg, zwycięzców i najciekawsze momenty. Każdego roku recenzje dotyczące ceremonii zmieniają się, jednak mają dwie wspólne cechy: dziennikarze zawsze wymieniają nominowanych oraz laureatów nagrody, a także omawiają najważniejsze wątki, które w danym roku przyciągnęły widzów przed telewizory. Gale z 2021, 2022 i 2023 r. dokładnie pokazują ten schemat.

<https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1546971%2Cprezydent-ukrainy-nie-przemowi-na-gali-oscarow-dlaczego.html> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁸⁶ K. Krzykowska, Ł. Maciejewski: „*Wszystko wszędzie naraz*” to przykład filmu, „rozgrzesza sumienia”, *ale są filmy lepsze*, dz.cyt. (dostęp: 19.02.2024 r.).

¹⁸⁷ D. Dróżdż, „*Wszystko wszędzie naraz*” przeszło do historii Oscarów. *Co jeszcze zapamiętamy z hollywoodzkiej gali?*, <https://wyborcza.pl/7,101707,29553637,wszystko-wszedzie-naraz-przeszlo-do-historii-oscarow-co-jeszcze.html> (dostęp: 19.02.2024).

¹⁸⁸ arb, *Oscary 2023: Czy osioł na scenie był oslicą Jenny z „Duchów Inisherin”?*, <https://www.rp.pl/film/art38112901-oscary-2023-czy-osiol-na-scenie-był-oslica-jenny-z-duchow-inisherin> (dostęp: 19.02.2024).

Głównym tematem ceremonii w 2021 r. był COVID-19 i jego wpływ na uroczystość. To on wyznaczał kierunek, w jakim poszły artykuły i wypowiedzi mediów. Sytuacja związana z koronawirusem spowodowała częstsze komentarze dotyczące wyglądu filmowego wydarzenia, przez co aspekty artystyczne na 93. ceremonii były najszerzej omawiane. Na 94. gali wręczenia Oscarów głównym tematem, który stał się „jedynką” w polskim przekazie medialnym, była bójka aktora Willa Smitha i komika Chrisa Rocka. Spowodowało to pominięcie w relacjach komentarzy odnośnie do aspektów artystycznych, na rzecz tematów społecznych – mniejszości narodowych, nietolerancji, konfliktów, chorób, równouprawnienia czy praw kobiet. Polskie dzienniki i tygodniki aspekty polityczne najczęściej omawiały w trakcie 94. i 95. ceremonii wręczenia Oscarów. Powodem tego była wojna w Ukrainie oraz wprowadzane powoli nowe zasady poprawności politycznej w nominowanych filmach. Warto jednak zaznaczyć, że polskie media zawsze podkreślały polskie akcenty na gali – nominacje lub obecność naszych przedstawicieli na czerwonym dywanie.

BIBLIOGRAFIA

- Czajka-Kominiarczuk K., *Oscary. Sekrety największej nagrody filmowej*, Wydawnictwo W. A.B, Warszawa 2020.
- Michalak B., *Polskie Oscary*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2000.
- Milewska H., *Sztuka porozumiewania się. Rola mediów*, Wyższa Szkoła Administracyjno-Społeczna, 2008.
- Saran W., *Koronawirus na ekranie: portret pandemii w filmach Songbird. Rozdzieleni i Skazani na siebie*, „com.press”, Kraków 2022, nr 5(1).

THE 2021–2023 OSCAR CEREMONIES IN POLISH MEDIA COVERAGE: ARTISTIC, SOCIAL, AND POLITICAL ASPECTS

Summary

The aim of this article is to analyze three Oscar ceremonies from the perspective of Polish media. Part one presents the history and founding of the American Motion Picture Academy and the evolution of the Academy Awards ceremony over the years. Part two focuses on Polish connections with the Oscars. Part three examines the opinions of Polish journalists and film critics regarding the 2021, 2022, and 2023 Oscars.

Key words: American Motion Picture Academy, Oscars, Oscar ceremony, media coverage, Hollywood, cinematography

Nota o Autorce

Karolina GÓRECKA – absolwentka studiów na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (2024). Zainteresowania badawcze: radio, wpływ mediów na świat kultury, film, muzyka, sport. Kontakt e-mail: karolina.gorecka@student.uksw.edu.pl